

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra

Diplomová práce

Videa pro didaktickou podporu budoucích
učitelů anglického jazyka na 1. stupni ZŠ

Methodological Videos for Future Primary
English Teachers

Vypracovala: Martina Vaňková

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Dvořáková, Ph.D.
České Budějovice 2022

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 8. července 2022

.....

Martina Vaňková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí diplomové práce Mgr. Kateřině Dvořákové, Ph. D. nejen za její laskavost, vstřícnost, trpělivost a cenné rady při zpracování této práce, ale také za její vedení hodin anglického jazyka během mého studia, díky kterým jsem angličtinu nepřestala mít ráda, ba naopak.

Poděkovat bych také chtěla všem rodičům a jejich dětem za účast na natáčení videí pro tuto práci, ale také vedení ZŠ Grünwaldova za poskytnutí prostor a času k natáčení.

Velký dík patří také mé rodině, která mě po celou dobu studia podporovala a byla mi oporou.

Anotace

Diplomová práce se zabývá přípravou začínajícího učitele na výuku anglického jazyka a vedení hodiny angličtiny na prvním stupni základní školy. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část pojednává o hlavních aspektech a organizaci vyučovací hodiny cizího jazyka na prvním stupni, jako jsou příprava na vyučovací hodinu, učební pomůcky, rituály ve výuce, atmosféra ve třídě, organizace třídy a forem práce. Praktická část vychází z pozorování výuky v hodinách anglického jazyka na prvním stupni základní školy se zaměřením na řízení a organizaci hodiny. Na základě těchto zkušeností a také zkušeností během vlastního studia jsem natočila deset videí pro podporu začínajícího učitele anglického jazyka, která jsou zaměřená na různé aspekty řízení a organizace vyučovací hodiny anglického jazyka napříč všemi ročníky prvního stupně základní školy.

Abstract

The diploma thesis focuses on beginning teacher's preparation for teaching English and how to lead an English lesson at primary school. The thesis is divided into a theoretical and practical part. The theoretical part includes the main aspects and organization of a foreign language lesson at primary school, such as lesson planning, teaching aids, lesson routines, atmosphere in the classroom, organization of the classroom and the forms of instruction. The practical part is based on the observation of teaching in English lessons at primary school mainly focused on the management and organization of the lesson. Based on this observation and the teaching experience during my own studies, I made ten videos for a beginning English teacher. These videos focus on various aspects of managing and organizing an English language lesson across all grades of primary school.

Obsah

Úvod	1
Teoretická část	3
1 Cíle výuky anglického jazyka na prvním stupni základní školy	4
2 Charakteristika žáků mladšího školního věku	5
3 Řízení výuky	7
4 Atmosféra třídy	8
5 Organizace	11
5.1 Organizace prostoru třídy.....	12
5.1.1 Lavice.....	12
5.1.2 Plocha pro pomůcky nebo práce žáků	14
5.2 Formy práce	15
5.2.1 Práce ve dvojicích.....	16
5.2.2 Skupinová práce	17
5.3 Organizace času	18
6 Rituály v hodinách	19
6.1 Úvod hodiny	20
6.2 Zakončení hodiny	21
7 Materiály ve výuce	22
7.1 Učebnice.....	23
7.1.1 Podoba učebnic anglického jazyka	24
7.1.2 Výhody a nevýhody užívání učebnic	27
7.2 Obrazové pomůcky	28
7.2.1 Obrázkové karty.....	29
7.2.2 Pracovní listy	30
7.3 Audio pomůcky.....	31
7.4 Audiovizuální pomůcky, moderní technika ve výuce	32
7.4.1 Nevýhody moderních technologií ve výuce.....	33
Shrnutí teoretické části	35

Praktická část.....	36
8 Cíle a metody.....	36
Záznamy pozorování	38
9 Videá pro podporu budoucích učitelů	50
9.1 Úvod hodiny	51
9.1.1 Třetí třída	51
9.1.2 Pátá třída	52
9.2 Vyžití obrazových materiálů ve výuce	54
9.2.1 Třetí třída	54
9.2.2 Pátá třída	56
9.3 Využití skutečných předmětů ve výuce	57
9.3.1 Třetí třída	58
9.3.2 Pátá třída	58
9.4 Ukončení hodiny.....	59
9.4.1 Třetí třída	59
9.4.2 Pátá třída	60
9.5 Zklidňující metody	62
9.6 Aktivizující metody.....	63
Závěr	66
Summary	68
Seznam použité literatury:.....	70
Přílohy	74

Úvod

Znalost jazyka byla v minulosti především výsadou bohatých. Dnes ale toto privilegium náleží všem žákům základního vzdělávání. Cizí jazyky si nejen v českých školách prošly velkými změnami, a to především změnami konkrétního jazyka. Po světových válkách bylo potřeba znát hlavně jazyk německý, za okupace jazyk ruský a aktuálně se do popředí dostal jazyk anglický, který se drží na předních příčkách výuky cizích jazyků již několik desítek let.

Angličtina se stala jazykem, kterým je možné se domluvit takřka po celém světě. Potkáme se s ní prakticky každý den i u nás, ať už při cestování hromadnou dopravou, na sociálních sítích nebo produktech běžné spotřeby. Angličtina je v dnešní době spjata s životem děti již od jejich útlého věku, kdy se s ní mohou setkat při sledování videí či pohádek na internetu, ti větší se zase s anglickým jazykem setkají při hraní online her. Anglický jazyk se tedy stal součástí našich životů a jeho znalost zase cennou dovedností člověka.

V minulých desetiletích se v českých školách kladl důraz spíše na mechanické učení slovní zásoby a gramatiky než na to, jakým způsobem znalosti jazyka předat žákům. Ti opisovali dlouhé sloupce slovíček a překládali téměř každé anglické slovíčko do mateřského jazyka. V hodině angličtiny se tak mateřský jazyk stal většinovým jazykem a ten cizí se tak dostával do pozadí. Tento model zažili naši rodiče, ale jistě na něj narazíme i v dnešních školách.

S celkovým vývojem naší společnosti přicházejí i nové či nějakým způsobem jiné směry výuky anglického jazyka, ať už je to ze zahraničí nebo přímo z Čech. Tyto směry se snaží oprostit od původních stereotypů výuky anglického jazyka a poukazují na zábavnější a efektivnější formy výuky. Právě na tyto metody a formy výuky angličtiny se zaměřuje má diplomová práce.

Přestože je angličtina předmětem, který mám ze všech předmětů prvního stupně nejraději, i já se jako začínající učitelka potýkám s jistou mírou nejistoty. Hledám relevantní zdroje pro výuku a často se zamýšlím nad přípravou hodin, které budou přínosné, zábavné, ale také po didaktické stránce správně provedené. Věřím, že má diplomová práce pomůže budoucím nebo začínajícím učitelům anglického jazyka

v jejich začátcích, usnadní jim přípravy na hodiny anglického jazyka na prvním stupni základní školy, a bude pro ně významným pomocníkem pro výuku.

„Nejvýznamnějším uměním učitele je probouzet v žácích radost tvořit a poznávat.“

Albert Einstein

Teoretická část

Teoretická část práce poskytuje čtenáři obecný přehled o řízení třídy a jeho dílčích částech. Je rozdělena do šesti kapitol.

První kapitola obsahuje přehled základních cílů výuky anglického jazyka na prvním stupni základní školy v České republice dle Rámcově vzdělávacího programu, kterého se učitelé anglického jazyka na základních školách musí držet.

Druhá kapitola se zabývá obecnou charakteristikou žáků mladšího školního věku, na něž se tato diplomová práce zaměřuje.

Třetí kapitola je zaměřena na způsob řízení výuky.

Kapitola čtvrtá je věnována atmosféře třídy, jakožto podstatnému prvku hodiny.

Pátá kapitola popisuje, jak by měla vypadat organizace hodiny, a zaměřuje se na všechny složky, které souvisí s její organizací.

Šestá kapitola se zabývá rituály, které si učitel s žáky nastaví, a také tím, jak by měl učitel správně začít a ukončit hodinu.

Konečně kapitola sedm rozebírá možnosti využití materiálů ve výuce anglického jazyka, jejich výhody a nevýhody, a také jejich využití.

1 Cíle výuky anglického jazyka na prvním stupni základní školy

Před samotným procesem výuky je nutné si stanovit konkrétní cíle, kterých chce učitel dosáhnout.

Základní cíle učitelům v České republice určuje Rámcově vzdělávací program (dále už jen RVP). Vyučovací předmět Anglický jazyk vychází ze vzdělávacího oboru Cizí jazyk a patří svým obsahem do vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace. Vzdělávání ve vzdělávací oblasti cizí jazyk dle RVP (MŠMT, 2017) směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- pochopení jazyka jako nositele historického a kulturního vývoje národa a důležitého sjednocujícího činitele národního společenství
- pochopení jazyka jako důležitého nástroje celoživotního vzdělávání
- rozvíjení pozitivního vztahu k mateřskému jazyku a jeho chápání jako zdroje pro rozvoj osobního i kulturního bohatství
- rozvíjení pozitivního vztahu k mnohojazyčnosti a respektování kulturní rozmanitosti
- vnímání a postupnému osvojování jazyka jako prostředku k získávání a předávání informací, k vyjádření jeho potřeb i prožitků a ke sdělování názorů
- zvládnutí pravidel mezilidské komunikace daného kulturního prostředí a rozvíjení pozitivního vztahu k jazyku v rámci interkulturní komunikace
- samostatnému získávání informací z různých zdrojů a k zvládnutí práce s jazykovými a literárními prameny i s texty různého zaměření
- získávání sebedůvěry při vystupování na veřejnosti a ke kultivovanému projevu jako prostředku prosazení sebe sama
- individuálnímu prožívání slovesného uměleckého díla, ke sdílení čtenářských zážitků, k rozvíjení pozitivního vztahu k literatuře i k dalším druhům umění založeným na uměleckém textu a k rozvíjení emocionálního a estetického vnímání

Těchto cílů by si měl být každý učitel vědom. Dále si může na základě těchto cílů tvořit své vlastní, konkrétní cíle pro danou třídu.

Dle Zormanové (2015) vede učivo obsažené v učebních osnovách anglického jazyka pro 1. stupeň ZŠ k dosažení úrovně A1 (dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky).

Pro tuto úroveň by měl žák:

- být schopen se jednoduchými větami zapojit do rozhovoru
- být schopen jednoduché konverzace o oblastech každodenního života jako je bydliště, škola, rodina, nakupování, jídlo, volnočasové aktivity
- rozumět krátkým textům psaným v jednoduché angličtině, obsahujícím především jednoduché věty a základní časy (přítomný čas prostý, přítomný čas průběhový, minulý čas prostý, budoucí čas s použitím will)
- rozumět jednoduchým pokynům.
- být schopen napsat jednoduchý vzkaz, pozdrav, krátký dopis či blahopřání

Obecně ve školách platí, že cílem výuky anglického jazyka na prvním stupni základní školy je poskytnout žákům nástroj komunikace při kontaktu s lidmi z různých částí světa a prioritou je rozvíjet schopnosti žáka porozumět se v reálných situacích běžného života.

2 Charakteristika žáků mladšího školního věku

Cíle výuky anglického jazyka je nutné přizpůsobovat různým věkovým kategoriím. Vzhledem k tomu, že téma této diplomové práce je zaměřeno na žáky prvního stupně základního vzdělávání, je tato kapitola věnována právě žákům této věkové skupiny. Ta se označuje jako žáci mladšího školního věku.

Žáci mladšího školního věku jsou charakterizováni jako skupina dětí, které nastoupí povinnou školní docházku, tedy věk 6-7 let, až do doby, kdy se objeví první známky pohlavního zrání, tedy kolem 10-11 let. V literatuře se názvy označující toto vývojové stádium liší (Langmeier, Krejčířová, 2006).

Phillipsová (1993:94) charakterizuje žáky mladšího školního věku jako žáky prvního roku základního vzdělávání (5–6 let) do 11–12 let. Žáci mladšího školního věku „obecně projevují nadšení pro učení a zvědavost“. Dle Harmera (2007) jsou nápadití,

bystří, otevření a zvědaví. Rádi také opakují rutiny a činnosti a jsou kreativní. Děti tohoto věku jsou velmi nakloněny jakémukoli pohybu. Nezajímá je jen prožitek ze samotného pohybu, ale také prožitek z toho, co si mohou samy osahat. Děti mladšího školního věku se učí příkladem ze všeho kolem sebe, tzn. z toho, co slyší a vidí, ale také z toho, na co si mohou sáhnout. Harmer (2007) také říká, že učitelova hlavní úloha je být dětem živým příkladem.

Scottová a Ytrebergová (1990) oproti jiným autorům operují s pojmem „mladí studenti“. Za mladé studenty se dle nich obvykle považují děti ve věku od šesti do deseti nebo jedenácti let. A vzhledem k tomu, že existují výrazné rozdíly ve schopnostech dětí ve věku pěti a deseti let, navrhuje rozdělit mladé studenty do dvou skupin. První navrhovaná skupina je od pěti do sedmi let, a druhá skupina je od osmi do deseti nebo jedenácti let. Tomuto dělení odpovídá i obsah učebnic anglického jazyka na prvním stupni základní školy. Učebnice pro děti první, druhé a třetí třídy jsou navrženy tak, aby odpovídaly jejich věku, oproti tomu učebnice pro čtvrté, a především páté třídy, jsou mnohem obsáhlejší a kladou na žáky větší náročnost.

Harmer (2007) také dodává, že žáci mladšího školního věku mají odlišné vlastnosti než žáci staršího školního věku a dospívající. Tito žáci se také oproti jiným věkovým skupinám odlišně učí novým věcem. Obecně platí, že mají žáci mladšího školního věku omezenou pozornost a soustředění, proto se mohou snadno nudit a ztrácet zájem. Dle Zachorové (2012) u žáků mladšího školního věku postupně stále více roste schopnost soustředění, kvalita stálosti a přenášení pozornosti, rozsah pozornosti. Výrazně se rozvíjí aktivní úmyslná pozornost (dítě se chce soustředit na školní učivo, protože ví, že pokud bude úspěšné, bude odměněno).

Co se týče myšlení, školák již není závislý na svých fantaziích a přáních. Tento stav je označován jako období střízlivého realismu. Nejprve se jedná o realismus naivní, kdy je dítě odkázáno na informace ze školy, domova nebo knih. To, co mu sdělí autorita, je pro něj závazné. Teprve postupem času začne dítě na přijímané informace nahlížet kriticky a porovnává je se svými zkušenostmi. Dosud neotřesitelná víra v příklad autorit je narušená. Realismus naivní se mění v realismus kritický. Tuto změnu chápeme jako známku blížícího se dospívání, tedy věk, kdy děti pomalu přechází na druhý stupeň základního vzdělávání (Vágnerová, 2005).

Tyto děti jsou také velmi citlivé a nesnáší kritiku. Vzhlíží k učiteli a hledají u něj podporu a pozornost. Jak uvádí Scottová a Ytrebergová (1990) je důležité žáky tohoto věku neustále chválit. Žáci jsou chválou motivováni a cítí se úspěšně. „Dítě, které dostává ten správný druh podpory a povzbuzení, se stává kreativním, nezávislým a dobrodružným studentem“ (Harvard, 2022: 3).

Srovnání staršího školního věku s mladším školním věkem

Oproti mladšímu školnímu věku se starší školní věk, nebo také období pubescence, vyznačuje kromě jiného přechodem z mechanické paměti na logickou. Zachorová (2012) poznamenává, že tato paměť je vázaná na hlubší pochopení látky a koncentrace pozornosti často kolísá. Také říká, že z podvědomého vnímání zvolna přechází do vnímání záměrně organizovaného. Efektivita pozorování narůstá se schopností nejen údaje registrovat, ale i zpracovat. Co se týká zrání myšlení, to dosahuje svého vrcholu. Není již potřeba názorný podklad, myšlení není závislé na obsahu a pubescent umí myslet abstraktně.

Oproti dětem mladšího školního věku mají tedy děti staršího školního věku diametrálně odlišné potřeby a je nutné se jejich věku přizpůsobit metodicky, i co se týče využití učebních materiálů.

3 Řízení výuky

Vzhledem k charakteristickým vlastnostem žáků mladšího školního věku je nutné přizpůsobit jim i proces výuky. Tento proces označujeme jako řízení výuky.

Základní definice pojmu řízení třídy/výuky v pedagogickém slovníku (Průcha, Walterová, Mareš, 2009: 25) zní: „řízení třídy je jedna z nejtěžších činností učitele při vyučování. Učitel musí prokázat jak své prezentační, tak i organizační schopnosti a využívat prostředky k řízení třídy tak, aby byla podporována spolupráce mezi žáky a učiteli, motivace žáků a dodržování kázně“. Podle Richardse (1994) je řízení třídy způsob, jak učitel organizuje a kontroluje žákovo chování, interakce a způsoby učení.

Řízení třídy je považováno za nezbytnou součást procesu výuky a učení. Týká se metod, strategií a dovedností, které učitelé používají k udržování prostředí ve třídě, a které vede k úspěchu studenta při učení. Řízení třídy je také spojeno s procesem

organizace a vedení třídy. To zahrnuje řízení času, zapojení studentů a komunikaci ve třídě. Lemlech (1999: 48) definuje řízení třídy jako „proces vytváření demokratické komunity a řízení úspěšné třídy“.

Scrivener (2005) zase popisuje řízení třídy jako jednu z nejdůležitějších činností učitele, při které učitel vytváří podmínky, ve kterých může probíhat vyučování. Ke stejnému postoji se přiklání i Kasíková (Vališová, Kasíková, 2007, s. 43), která definuje třídní management jako „proces vytváření podmínek příznivých pro zapojení žáků do třídních aktivit“. Snyderova (1998) obsáhlá definice pak popisuje řízení třídy jako komplexní a interaktivní proces, který není separován a odtržen od denních aktivit ve třídě, a který velmi závisí na kontextu třídy.

Jak cituje Lemlech Deweyho (1990: 87), třída představuje skutečný život a dítě vykonává základní činnosti naší civilizace. „Jednotlivci musí sdílet společné pomůcky, přesvědčení a znalosti, aby vytvořili komunitu“. Také poznamenává, že „opakem třídního řádu je anarchie a ani studenti, ani učitelé nemohou dosáhnout cílů v anarchistickém prostředí“. Podle Evertsona (2007) je učení v chaotické třídě obtížné a může být dokonce brzděno. S tím by jistě souhlasila většina učitelů.

Řízení třídy také definoval Weinstein (2021), a to jako akce, které učitelé podnikají, aby vytvořili a udrželi prostředí, které podporuje úspěchy studentů a také jejich sociální, emocionální a morální růst. Jinými slovy, cílem řízení třídy není pořádek kvůli pořádku, ale pořádek kvůli učení. Weinstein také dodává, že učitelé, rodiče, studenti a široká veřejnost považují řízení třídy za kritickou součást výuky a že stát se efektivním manažerem třídy není vůbec jednoduché. Těmto problémům se také věnuje řada dalších publikací zaměřených na řízení třídy.

Jedním z hlavních způsobů, jak se děti naučí jazyk, je dle Moonové (2005) být součástí aktivit, které učitel připraví. To se ale nestane automaticky. Učitel musí být schopen připravit ve třídě vše potřebné k tomu, aby se žák do aktivit zapojil.

4 Atmosféra třídy

Atmosféra třídy, nebo také klima třídy, je důležitou součástí vyučování. Mareš (1998: 117) pracuje s termínem sociální klima a označuje ho jako „jevy dlouhodobé, typické pro danou třídu a daného učitele po několik měsíců či let. Jejich tvůrci jsou: žáci celé

třídy, skupinky žáků v dané třídě, jednotliví žáci, dále všichni učitelé vyučující v dané třídě a konečně učitelé jako jednotlivci”.

Z těchto uvedených jevů vyplývá, že při výchovně-vzdělávacím procesu nelze klima třídy opomenout. Žáci mnohem lépe přijímají nové poznatky v prostředí, které je jim blízké, ve kterém se cítí v bezpečí a prožívají pocity radosti a uspokojení. Dokonce i sám pedagog v takovém prostředí odvádí svou práci mnohem kvalitněji. Připravuje žákům zajímavé aktivity a způsoby výuky (Pekařová, 2010). Moonová (2005) vysvětluje, že pozitivní atmosféru nepotřebují k fungování v běžném životě jen žáci, ale také dospělí. Pokud je totiž dospělý obklopen našťvanými, zlými lidmi nebo je ignorován, necítí se v bezpečí a šťastný. Stejně tak to funguje i u dětí, které jsou navíc oproti dospělému mnohem citlivější.

Pro kvalitně řízenou výuku anglického jazyka je potřeba nejen výborná znalost jazyka, ale i jiné učitelovy kvality. Musí také vědět, jak ho předat, jak děti motivovat, jaké materiály využít a především, jak vytvořit takovou atmosféru při hodinách, aby pro děti výuka byla zábavná a zároveň i přínosná.

Atmosféra třídy je v českém povědomí zapsaná spíše jako školní klima. Pod tímto pojmem ji zná většina českých pedagogů. Mareš (1998) se domnívá, že „klima školy je produktem specifické sociální skupiny, která má společnou historii a do určité míry hodnoty a normy“ a přiklání se dále k názoru Holoušové (2008), která tvrdí, že „klima školy akcentuje vliv mezilidských vztahů mezi aktéry na fungování školy“ a dodává, že „klima taktéž akcentuje vliv prožívání a subjektivního hodnocení toho, jak škola funguje“ (Mareš, 1998: 39). Průcha (2002: 90) charakterizuje klima třídy jako: „cosi nehmatatelného, ale silně jednotlivci pociťovaného“.

Existuje mnoho faktorů, nad kterými učitel při vytváření atmosféry ve třídě musí přemýšlet. Podle Underwoodové (1987) by se měl učitel zamyslet nad tím, v jaké míře užívá anglický jazyk během výuky. Učitel by měl totiž užívat anglický jazyk během hodiny v co nejvyšší možné míře. Podle mých zkušeností ale stále přetrvává výuka anglického jazyka, při které je mateřský jazyk využíván ve větší míře než jazyk cizí, a to například kvůli vysvětlivkám – učitel má pocit, že by mu žáci v cizím jazyce neporozuměli– nebo kvůli tomu, že zkrátka učitel nedosáhne na takovou jazykovou úroveň, aby dokázal žákům vysvětlit, co potřebuje.

Na využívání mateřského jazyka ve výuce cizího jazyka existují různé pohledy. Na jedné straně stojí ti, kteří jeho používání legitimizují, a na druhé ti, kteří mateřský jazyk ve výuce zcela odmítají. Výzkumníci hovořící v neprospěch využívání mateřského jazyka zastávají názor, že žáci nemohou vždy porozumět všemu, co učitel říká, ale tím, že bude mluvit mateřským jazykem, nedá žákům možnost samostatně pochopit, co jim vlastně sděluje. Dalším argumentem proti využívání mateřského jazyka je, že bývá používán až příliš, špatným způsobem nebo v případech, kdy to není vůbec třeba (Bruhlmann, 2012).

K hlavním argumentům výzkumníků mluvících naopak ve prospěch používání mateřského jazyka patří fakt, že tvoří přirozenou součást žáků, kteří si ho s sebou přináší do třídy a nijak nemohou ovlivnit, že v něm přemýšlejí (Cook, 2001). Střední cestu využívání mateřského jazyka zastává například Nation (2003), který uvádí, že je potřeba nahlížet na mateřský jazyk jako na užitečný nástroj, jež může být použit v případě potřeby, avšak neměl by být užíván příliš. Pozitivní využití vidí například v případech, kdy žáci nerozumí zadání úkolu. Pokud tedy učitel cítí, že zadání je mimo schopnosti žáků, neuškodí použít mateřský jazyk, který může pomoci překonat překážky spojené s úkolem.

Kromě míry využití angličtiny ve výuce by podle Underwoodové (1987) měl učitel pro pozitivní atmosféru ve třídě umět vyvážit přesnost a plynulost výkladu. To znamená, aby mluvil na úrovni angličtiny, která bude blízká věku žáků a aby zvolil správné tempo hodiny tak, aby žáci bez problémů stačili vnímat vše, co jim učitel během hodiny předává. Především u žáků mladšího školního věku, pro které je mnohdy anglický jazyk úplně novou zkušeností, je plynulost velmi podstatná. Žák by měl mít možnost nejen slyšet vše, co učitel říká, ale také tomu rozumět.

Užívání anglického jazyka ve výuce tak, aby byl jazyk určité věkové skupině srozumitelný, je dalším předpokladem učitele cizího jazyka. Jak mluvit na žáky tak, aby jim byl jazyk srozumitelný zkoumal Stephen D. Krashen. Jeho hypotéza tvrdí, že žák zlepšuje svou jazykovou kompetenci vždy, když přijímá jazyk, který je mírně nad jeho současnou jazykovou úroveň. To Krashen označuje jako srozumitelný vstup, anglicky *comprehensible input* (Krashen, 2003). Velice často se totiž stává, že anglický jazyk na prvním stupni základního vzdělávání vede učitel, který má aprobaci pro vyšší stupně vzdělávání a má tak tendenci s dětmi mluvit na jeho úrovni anglického jazyka nebo si jednoduše neuvědomuje, že mnoho žáků slyší anglický jazyk poprvé.

Samozřejmostí by měla být dovednost žáky povzbudit, a také začlenit do výuky všechny, bez ohledu na jejich rozdílnou jazykovou úroveň. Velmi dobře se také pro výuku jazyka osvědčila změna prostředí, ve kterém se žáci učí. Učí-li se běžně ve třídě a učitel je na hodinu anglického jazyka vezme například do školní knihovny nebo jakékoli jiné, něčím zajímavé, místnosti, děti se více soustředí a jsou i více produktivní. S tím také souvisí kapitola 5.1 Organizace prostoru třídy.

5 Organizace

Pokud se učitel nezaměří na organizaci výuky, může docházet k problémům v návaznosti jednotlivých činností, s čímž souvisí i neucelené přijímání poznatků.

Co se týče hodin anglického jazyka, je nutné myslet na organizaci hned v několika směrech.

Pro jakoukoli hodinu je důležitá organizace času, to znamená, jak si rozvrhnout práci na jednu vyučovací hodinu, jak ji rozdělit do časových úseků a jakou práci pro tyto úseky zvolit. Kromě času je pro výuku ale také podstatné, s jakým prostorem bude učitel pracovat (Scrievener, 2005).

Zde je podstatné vědět, jaký prostor je učiteli poskytnut ve škole a do jaké míry může s prostorem pracovat. Velice často musí učitel počítat s tím, že bude možnost organizace prostoru omezená nebo úplně nemožná. Správná organizace prostoru může vést k efektivnější hodině. Řeč není pouze o tom, jak učitel pracuje s prostorem samotným, ale jak využije žakovu práci v takovém prostoru.

Jak uvádí Brewsterová a kol. (1992), musí se učitel v neposlední řadě také zamyslet nad formou výuky. Zda je pro něj časově, ale i prostorově výhodná například skupinová práce nebo zda je pro konkrétní téma výhodná frontální výuka.

Toto jsou všechny faktory, který by učitel měl před samotnou realizací hodiny promyslet. Je tedy velmi důležité, aby měl vyučující dostatečné povědomí o všech faktorech ovlivňujících výuku, zároveň ale, aby s nimi uměl pracovat a improvizovat.

5.1 Organizace prostoru třídy

Z rozhovorů s mnohými učiteli, ale také na základě vlastního pozorování, se domnívám, že organizací třídy se mnozí učitelé vůbec nezabývají. Pro část z nich je zabývat se prostorem třídy naprostým plýtváním času, pro mnohé z nich je to z hlediska času a výměn tříd nemožné. Taková reorganizace hodiny může pro některé učitele být spíš celkovým narušením hodiny.

Pokud učitel ale má zájem a možnost pracovat s prostorem třídy pro výuku cizího jazyka, měl by vědět, na co se při organizaci prostoru zaměřit. Například Underwoodová (1987) ve své publikaci uvádí osm bodů:

- světlo ve třídě
- teplota a čerstvý vzduch
- akustika
- zorné pole
- rozmístění lavic
- možnost přemístit lavice
- umístění ostatního nábytku
- zařízení pro zobrazování obrázků, kartiček apod.

Téměř všechny tyto body by měly v reálné třídě být snadno dosažitelné, vyjma bodu týkajícího se rozmístění lavic a možnosti lavice přemístit. To je v mnoha třídách těžko nebo vůbec proveditelné z důvodu nedostatku prostoru či využívání sdílené třídy.

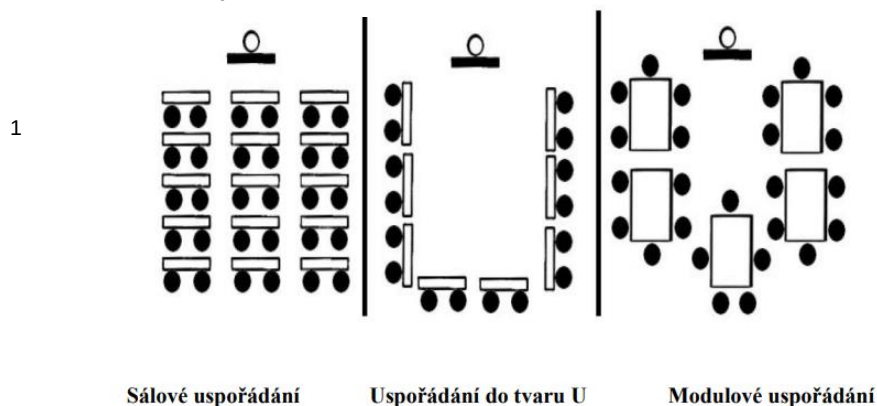
Scriveener (2012) uvádí, že to, jak učitel uzpůsobí a vyzdobí třídu, má přímý vliv na činnosti dětí. Potvrzuje to i McLeod (2003: 17), který dodává, že uspořádání a výzdoba třídy jsou důležité pro učení, protože „způsob, jakým si nastavíte svou třídu, do značné míry určuje zážitky, které vy a vaši studenti prožíváte a sdílíte“.

5.1.1 Lavice

Správné rozmístění lavic, ale také umístění tabule a rozvržení plochy k aktivitám mimo lavici, je velmi důležité a skutečně napomáhá k dobrému chodu hodiny, odbourání stresu a snadnější spolupráci učitele s žákem. Změna uspořádání místnosti může učinit třídu atraktivnějším místem pro výuku, protože může také usnadnit kooperativní

práci, aktivizovat unavené studenty, snížit stres ve třídě a usnadnit učení (Underwoodová, 1987).

Obrázek 1- Uspořádání lavic

Existuje mnoho způsobů, jak přeskupit lavice ve třídě. Přeskupení by ale zároveň mělo korespondovat s právě zvolenou aktivitou. „Pokud studenti vykonávají stejný či podobný úkol na stejném místě (i se stejnými spolužáky), je možné, že se studenti začnou nudit a ztratí jakékoli odhodlání k činnosti“ (Scrivener, 2012). Je tedy důležité nejen měnit aktivity, ale také je kombinovat s různým uspořádáním třídy.

U každé činnosti, kterou učitelé ve třídě provádějí, by měli zvážit, jaké uspořádání skupin, sezení a stání je nejvhodnější. Pro žáky, a zvláště pak pro žáky prvního stupně, je obtížné sedět dlouho. Zásadní je zařazovat aktivity, které zahrnují pohyb, zároveň ale pohyb nezařazovat až příliš často (Scrivener, 2012). Nabízí se tedy změna uspořádání prostoru, při kterém učitel může využít i žakovu pomoc.

Organizace třídy je velmi důležitá. V minulosti byly v mnoha třídách lavice uspořádány v úhledných řadách směrem k učitelskému stolu. Tento tradiční způsob organizace omezoval interakci žáků a skupinové aktivity tím byly mnohem náročnější. Někteří učitelé jsou dnes ale nápaditější a úhlednému řazení lavic se, pokud možno, vyhýbají.

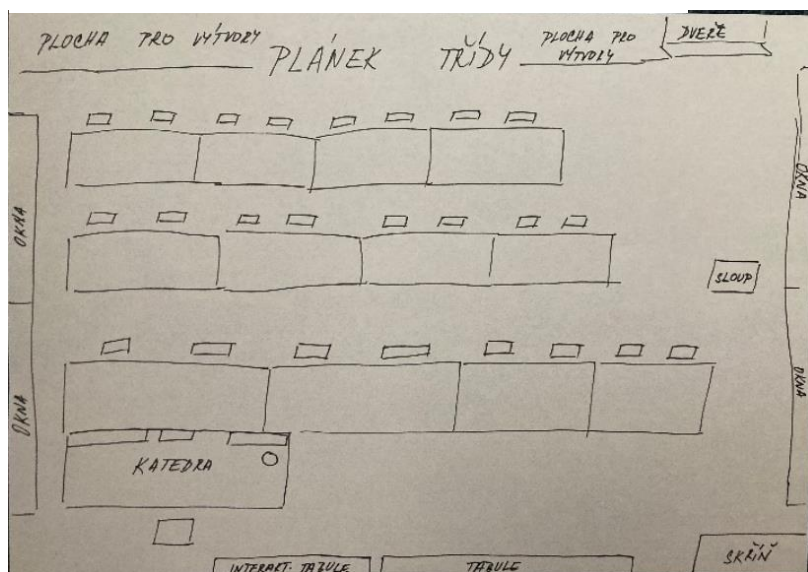
Brewsterová a kol. (2002) například říká, že je velmi výhodné mít plánec třídy v určitém měřítku, zvláště v případě třídy s velkým počtem žáků, kteří se mají vměstnat do malé třídy. Tohoto nápadu ovšem většina učitelů nevyužívá. Samotným rozestavěním lavic a jejich výhodám i nevýhodám se věnuje mnoho publikací. Rozestavěním lavic, které

¹ Rozmístění lavic, zdroj:
https://is.muni.cz/el/phil/jaro2020/DPS003/Salamounova__Navratilova._Komunikace_a_prostor..pdf?kod=BZ402Zk;lang=en

jsou spojené ve větší útvar (například čtverec), si učitel může připravit žáky na práci ve skupinách nebo projektovou hodinu. Montgomeryová a Rawlingsová (1986) naznačují, že jsou určité zóny, v anglickém jazyce „action zones“, ve kterých děti, které sedí blíže k učiteli, dávají mnohem větší pozor než děti, které sedí od učitele dál. Je vhodné, aby učitel rozmisťoval žáky ve třídě tak, aby to bylo výhodné pro obě strany.

Mít klidovou, či jinak odlišnou zónu ve třídě, jak píše Brewsterová a kol. (2002), je pro třídu anglického jazyka také velkou výhodou. Takovou zónou může být například čtecí koutek nebo koutek pro vyprávění anglických příběhů, bajek, pohádek. Takové koutky jsou oblíbené především u dětí mladšího školního věku a slouží k celkovému zklidnění žáků a relaxaci. Mnohdy bývají součástí třídy nejen pro výuku cizího jazyka, ale také pro jiné předměty (velmi často jsou tyto koutky využívány při hodině čtení či hodině vlastivědy a přírodovědy).

Obrázek 2 Plánek třídy

2

5.1.2 Plocha pro pomůcky nebo práce žáků

Organizace prostoru nemusí být nutně jen rozestavení lavic ve třídě. Takovým prostorem, který utváří celou třídu a napomáhá v jisté míře v hodině angličtiny, je samozřejmě také plocha třídy. Řeč je o ploše, kterou učitel, ale i žáci, využívají k prezentaci různých učebních materiálů nebo žakových prací či projektů.

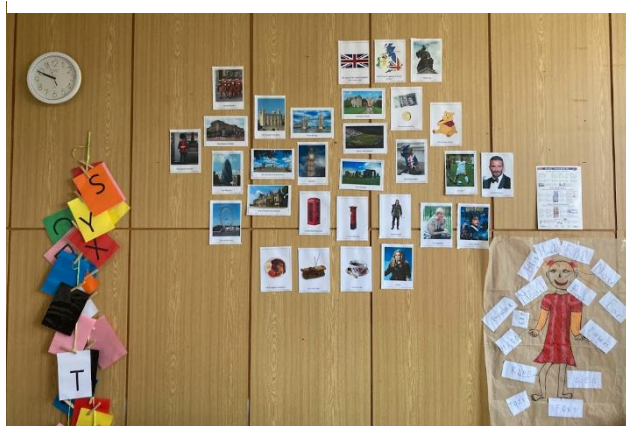
² Zdroj: vlastní

Často bývají v jazykových třídách vystaveny různé výukové materiály, které mají žákovi nabídnout oporu nebo nápovědu. Plocha třídy může učiteli sloužit pro instalaci obrázků, které mohou žáci popisovat, či jiných učebních materiálů.

Samotná výzdoba třídy je na učiteli. K vyvěšení různých naučných materiálů (plakátů, tabulek, časových os či vlastních vytvořených materiálů) slouží ve třídě velké plochy, jako jsou zdi, nástěnky nebo tabule. Vše záleží na kreativitě učitele a ačkoli se může výzdoba třídy zdát jako zbytečnost, má pro výuku, zvláště u dětí mladšího školního věku, velký význam.

Často se ve školách stává, že žáci přechází do jazykové třídy. V této třídě se pak střídají různé ročníky, a to jak z prvního stupně, tak ze stupně druhého. Jak uvádí Scrivener (2012), je ale taková jazyková učebna velkou výhodou, a to především proto, že je uzpůsobena výuce cizích jazyků (ač není, jak by bylo ideální, jen pro určitý ročník).

Obrázek 3- Výzdoba třídy

3

Obrázek 4- Plocha pro výtvary dětí

5.2 Formy práce

Druhým zásadním faktorem organizace v hodině jsou formy práce, a to, jak spolu děti budou spolupracovat. Učitel si tedy musí dobře rozmyslet nejen, jakou formu práce využije, ale také v souvislosti, s jakou aktivitou ji využije.

„V systému rozmanitých organizačních forem, jichž se při vyučování v reálné školní praxi využívá, má stále významné místo frontální výuka (hromadné vyučování)“

³ Zdroj: vlastní

(Skalková, 2007: 47). Pedagogická teorie i praxe nicméně dokázaly, že frontální vyučování v systému vyučovacích hodin má určité meze. Mezi žáky se vytváří složité sociální vztahy a učitel tedy nepracuje pouze s izolovaným žákem, ale se žákem začleněným do těchto vztahů. Formy práce, jako jsou práce ve dvojicích, skupinová práce či projektové vyučování, se staly mezi žáky i učiteli populárními, a také se ukázaly velmi přínosnými.

Ve výuce anglického jazyka jsou různorodé formy práce velmi žádoucí. Takovou formou práce je například skupinová práce, která se využívá při řešení složitějších problémů ve výuce. Další formou práce je projektové vyučování, které je založeno na komplexních teoretických problémech, které mají i praktický dosah a žáci jsou do procesu aktivně zapojeni (Skalková, 2007). V některých případech je výhodné vést hodinu formou frontální výuky, která se vyznačuje „společnou prací žáků ve třídě s dominantním postavením učitele“ (Maňák, Švec, 2003: 133).

Pokud mluvíme o třídě žáků mladšího školního věku, obecně dle Brewsterové (1998) o této skupině platí, že se tito žáci nejlépe cítí, pokud pracují sami, ale ve společnosti ostatních. To neznamená, že tito žáci nebudou schopni spolupracovat ve skupině či dvojici a nebude je to bavit. Tyto formy práce jsou vhodné jak pro žáky mladšího školního věku, tak pro žáky staršího školního věku, pouze je nutné se ohlížet na to, s jakou věkovou skupinou žáků učitel pracuje.

5.2.1 Práce ve dvojicích

Pokud učitel opravdu chce, aby každý žák používal během hodiny anglický jazyk v té největší možné míře, je právě práce ve dvojicích ideální formou. Zvláště pokud mluvíme o žácích staršího školního věku, kteří již dokážou používat jazyk v souvislých větách. Tato forma umožňuje každému žákovi skutečně procvičit jazyk, aniž by byla pozornost třídy zaměřena pouze na něj. Zároveň se žák cítí mnohem komfortněji, protože procvičuje jazyk se svým vrstevníkem a nemusí se obávat neúspěchu, pokud udělá nějakou chybu (Urová, 1996). Se žáky mladšího školního věku by měl učitel pro tuto formu práce zvážit jazykovou vybavenost žáků. Jak píše Brewsterová a kol. (2002), žáci mladšího školního věku preferují práci o samotě a mohou se zdráhat ji s kýmoli sdílet. Vnucování práce ve dvojici nebo skupinové práce žákům, kteří na ni ještě nemusí být připraveni, se může někdy negativně projevit. Učitel si to proto musí uvědomit ještě před tím, než tuto práci s žáky mladšího školního věku zařadí do výuky.

Pokud zadáme práci ve dvojicích dětem mladšího školního věku, často se setkáme s tím, že chce dítě pracovat s jeho blízkým kamarádem. Někdy je ale dobré spojit dvojice tak, jak uzná za vhodné učitel (například slabší žák s tím bystřejším, neklidný žák s klidnějším apod.). Underwoodová (1897) ale upozorňuje na to, že při organizaci práce ve dvojicích u této skupiny žáků je dobré mít dopředu promyšlené, jak a jakou metodou učitel žáky rozdělí. Pokud učitel potřebuje jen rychle procvičit nějakou mluvenou formu jazyka, hodí se rozdělení do dvojic podle toho, jak žáci sedí. Takové rozdělení nijak nenaruší a nezdrží chod hodiny.

5.2.2 Skupinová práce

Skupinová práce se obecně využívá méně často. Pokud jsou žáci ale zvyklí na práci ve dvojicích, není pro ně problém přejít na práci skupinovou. Jak učitel žáky rozdělí do skupin, je pouze na něm. Pokud chce předejít tomu, že se žáci nedokážou dohodnout, s kým budou ve skupině, určí si sám počet žáků, kteří utvoří skupinu.

Střídání různých forem práce ve třídě má své výhody a nevýhody, nejinak je tomu u organizace skupinové práce.

Scrivener (2012) uvádí, že k výhodám skupinové práce patří:

- změna aktivity oproti sedavé práci v lavici
- spolupráce se spolužáky
- rozdělení rolí, rozdělení práce
- možnost práce na více úkolech

Naopak nevýhodami skupinové práce jsou:

- učitel má menší kontrolu nad tím, co žáci dělají a jaký jazyk při tom používají
- někteří žáci nepracují
- žáci se nemusí mezi sebou domluvit a dohadují se
- zvládne se obecně méně učiva než při běžné hodině

Mnohdy nevýhody skupinové práce převáží nad výhodami a učitel tak tuto formu práce s dětmi vůbec nevyužívá. Jak ale píše Zormanová (2015: 56) „u dětí mladšího školního věku se doporučuje měnit metody cca po 5–6 minutách. Pamatujeme na to, že po pasivní činnosti by měla přijít aktivní, fázi soustředění by mělo vystřídat uvolnění pomocí písň, pohybové hry apod.“

5.3 Organizace času

Dalším důležitým nástrojem řízení třídy a zásadní dovedností pro učitele je efektivní řízení času. Lemlech (1999: 26) poukazuje na to, že schopnost učitele pro efektivní načasování je „u některých učitelů instinktivní, zatímco jiní ji musí rozvíjet“. Většina odborníků souhlasí s tím, že učitelé by si měli být vědomi toho, jak efektivně využívat čas ve svých hodinách, protože efektivní načasování je jedním ze základních klíčů k úspěšnému učení. Proto je velmi důležité, aby učitelé byli schopni získat kontrolu nad činnostmi, které dělají, dobře organizovat třídu, pečlivě plánovat hodiny a stanovit takové časy pro dokončení úkolů, aby je žáci reálně zvládli dokončit. Rozvržení času v hodině bývá náročné především pro začínající učitele, kteří zatím nemají velké zkušenosti s chodem hodin.

Dobrym tempem může učitel minimalizovat řešení disciplíny ve třídě či jiné narušení hodiny. Zároveň tempo pomáhá udržovat hladký chod hodiny (Time-on-Task, 2010). Zejména ve třídách mladých žáků by učitelé měli udržovat „tempo lekce poměrně optimistické“, tedy aby učitel bral zřetel na věk žáků a příliš hodinu neuspěchal (Thornbury, 2010:34) Při plánování hodiny je rozumné zvážit využití časově řízených aktivit, jako je skupinová práce, hraní rolí, individuální prezentace atd. (McKenzie, 2006). Podle Scottové a Ytrebergové (1990) musí učitelé pamatovat na to, aby ve věku 5–7 let udržovali aktivity v délce kolem 5 až 10 minut a ve věku 8–10 let 10 až 15 minut.

Thornbury (2010) navrhuje, aby učitelé vytvořili rituály, které studenti snadno rozpoznají. I když vytvoření těchto postupů (anglicky *routines*) nějakou dobu trvat, tento akt a také schopnost učitelů dávat konkrétní, jasné a srozumitelné pokyny může ušetřit spoustu času tím, že eliminuje následné vysvětlování, minimalizuje zmatky a může zabránit neefektivním ztrátám vyučovacího času. Cohen, Manion a Morrison (2005:17) zase doporučují netrávit příliš mnoho času „snadnými nebo triviálními body“. McKenzie (2006) poukazuje na to, že učitelé by měli mít na paměti skryté časové nároky, jako jsou administrativní činnosti, nastavování technického vybavení nebo přeskupování židlí.

Podle autorových zkušeností se většina učitelů potýká s nedostatkem času ve třídě, občas se však mohou ocitnout v situaci, kdy jim na konci hodiny zbývá čas navíc. V tomto případě musí mít učitel připraveny další aktivity.

S přibývajícím praxí dle (Underwoodové, 1998) učitel dokáže lépe odhadnout, kolik času bude na konkrétní aktivitu potřeba. Pokud se učiteli ale i přesto stane, že je jeho naplánovaná hodina probrána příliš brzo, může zbylý čas využít k opakování probraného učiva nebo k aktivitám na procvičení témat, které s žáky již probral. Aktivity a hry vhodné k procvičení by měl mít již připravené. Jak správně zakončit hodinu, je popsáno v kapitole 5.2 Zakončení hodiny.

6 Rituály v hodinách

Pod pojmem rituály v hodinách si dle Brewsterové a kol. (1992) můžeme představit aktivity, které se žáci naučí, opakují je a po tom, co si je zažijí a zapamatují, je dokonce vyžadují a bez problémů interpretují. Takové rituály nejsou pouze náhodným prvkem hodiny, které by měly žáky pouze pobavit. Rituály, zvláště pak v angličtině, mají v hodině velký význam jak pro učitele, tak pro žáky.

Mluvení v cizím jazyce je stresující pro mnoho studentů, kteří jen těžko sbírají odvahu otevřít ústa, zvláště pak před celou třídou. Mohou se bát dělat chyby, říkat něco, co jejich vrstevníci považují za hloupé, nebo se například bojí, že to, co řeknou, nebude správně (Scrivener, 2012). I proto je zavedení rituálů do hodiny velmi výhodné a těmto žákům skutečně nápomocné.

Rituály v hodinách představují tedy aktivitu, kterou – mají-li ji dostatečně zažitou, si žáci okamžitě vybaví. Dle Brewsterové a kol. (1992) by měl být učitel pouhým „průvodcem“ a žáky jednoduše navést na to, o jaký rituál, jakou aktivitu, kterou se společně naučili, se jedná. Rituály učitel využívá především na začátku hodiny, kdy je jeho snahou žáky motivovat a nastartovat na výuku. I pro konec hodiny je vhodná aktivita, kterou žáci již znají a navodí jim pocit ukončení lekce, tedy rituál. Aktivit pro úvod, zakončení, ale také například ke zklidnění žáků, existuje velká řada. Aktivitám – rituálům – na úvod a zakončení hodiny se věnují následující kapitoly 6.1 a 6.2.

6.1 Úvod hodiny

Na správný začátek hodiny by se měl učitel velmi soustředit. Když je hodina anglického jazyka hned první vyučovací hodinou, mohou být žáci nesoustředění, rozespálí a jakékoli nadšení do práce postrádají. Nebo naopak je anglický jazyk poslední hodinou jejich dne a žákova pozornost také upadá. Právě proto je velmi důležité promyslet, jak takovou hodinu začít tak, aby děti povzbudila a motivovala do další práce.

Jak uvádí Scrivener (2012), obvykle chce učitel vytvořit dobrou atmosféru, znovu navázat kontakt se svými studenty a pak se co nejrychleji, nejefektivněji a nejpříjemněji pustit do důležité práce hodiny. Pokud se v této fázi něco pokazí, může to ovlivnit celý zbytek výuky.

Takovými třemi faktory, na které má učitel myslet během úvodu hodiny jsou podle Underwoodová (1987) zahřátí, motivace a uvedení tématu. Pod pojmem zahřátí si můžeme představit, že si učitel s žáky povídá, společně se protáhnou, společně zahájí hodinu pravidelným rituálem (básničkou, písničkou) apod. Důležitá je, stejně jako u ostatních předmětů, motivace. Dětem tak učitel může vyprávět příběh, na který navážou další aktivity. Žáci by také měli vědět, co bude tématem hodiny. Ať už bude téma přímo řečeno anebo naznačeno, například příběhem nebo aktivitou během úvodu hodiny.

Scrivener (2012) zase uvádí, že existují tři skupiny aktivit, které učitelé používají v úvodu hodiny:

- aktivity vedoucí k hlavnímu tématu hodiny – například, pokud si zadá učitel za cíl hodiny naučit žáky měsíce v roce, bude jeho úvodní aktivita přímo spjatá s hlavním tématem hodiny
- začáteční nebo také zahřívací aktivity jsou od první skupiny mírně odlišné – učitel zde užívá aktivity s úplně jiným cílem, než je hlavní cíl hodiny, začáteční aktivita by ale měla plynule navázat na hlavní cíl hodiny
- „Icebreakers“ jsou aktivity, které se používají hned na začátku školního roku, aby pomohly nové třídě studentů poznat se navzájem a lépe spolupracovat. Mohou zahrnovat různé seznamovací aktivity nebo aktivity se jmény.

Underwoodová (1987) uvádí šest základních bodů, které učitelé zajistí dobrý vývoj hodiny tím správným směrem. Řeč je spíše o technických a materiálních záležitostech. Důležitá je podle ní především důkladná příprava na hodinu. Pokud totiž učitel na něco zapomene (ať už jde o učebnici či jinou pomůcku důležitou pro výuku), může dojít k narušení hodiny a obtížnému návratu k výuce. A není řeč pouze o přípravě pomůcek, které učitel k výuce potřebuje, ale také přípravě materiálů. Učitel by měl všechny materiály mít připravené tak, aby je v hodině mohl ihned použít. Rozhlédnout se po třídě a vyhodnotit, zda není potřeba ve třídě před začátkem hodiny cokoli změnit, je také jedním z důležitých bodů pro správný začátek hodiny.

Učitel by měl také jasně uvést a ukončit hodinu. Pokud tedy přijde do třídy a řekne žákům pozdrav v cizím jazyce, počká na odpověď žáků a teprve potom by měl pokračovat. Na začátku hodiny je také dobré seznámit žáky s tématem hodiny. Ne vždy je ale nutné přímo žákům vyložit téma a cíl hodiny, stačí na žáky navést nebo je zkrátka navedou aktivity, které učitel použije.

Pokud si učitel nastaví určitá pravidla pro začátek hodiny, studenti se s nimi brzy seznámí, a dokonce nebude ani nutné žákům říkat, co mají na úvod hodiny dělat a oni to sami přirozeně udělají (například příprava určitých pomůcek, pozice pro úvodní pozdrav či písničku apod.). Tato přirozená rutina se stane základem pro další vývoj hodiny. Je to takové nastavení příjemné atmosféry hodiny do jakési užitečné, efektivní práce (Underwoodová, 1987).

6.2 Zakončení hodiny

To, jakým způsobem učitel ukončí hodinu, je stejně důležité, jako zahájení hodiny. Velmi často se učitelé stane, že nestihne během jedné hodiny vše, co si připravil a jeho hodinu ukončí zvonek. Mnohdy učitelé spěchají na další hodinu a zakončení stávající lekce proto uspěchají. Dle Brewsterové kol. (1992) by se měl každý učitel vyhnout pocitu, že hodinu ukončil chaoticky a mělo by mu záležet na tom, aby jeho žáci odcházeli s pocitem, že měli zajímavou a příjemnou hodinu, že dosáhli něčeho užitečného a že se na další hodinu těší.

Srovnání se zkušeným učitelem, který skončí hodinu přesně načas a uhlazeně, může na začínajícího učitele působit, dle slov Scrivenera (2012), až magicky. Jednoduše je ale důležité být schopen předvídat, jak budou aktivity probíhat a pokud nastane neočekávaná situace, umět se přizpůsobit.

Underwoodová (1987) upozorňuje, že aby učitel během hodiny čas od času sledoval čas tak, aby nebyl právě uprostřed aktivity, když se hodina chýlí ke konci. Rychlé ukončení činnosti vede k tomu, že žáci nemusí ukotvit myšlenky, nedojde k ucelení probíraného učiva a celá hodina tak ztratí smysl. Učitel by si také měl dávat pozor na to, aby jakýkoli domácí úkol, chce-li ho dětem zadávat, ukládal dětem sice v závěru hodiny, ale s dostatečným předstihem před jejím těsným koncem. Pokud by učitel zadal úkol v těsném závěru, nezbyl by žádný čas pro případné dotazy či vysvětlivky. Zároveň by se ale domácí úkol neměl zadávat příliš brzo, jelikož by se mohlo stát, že si žáci úkol budou chtít vypracovat ještě během hodiny. Underwoodová (1987) radí, že je výhodné zmínit úkol během hodiny a pokračovat činností, která nějakým způsobem souvisí s domácím úkol a pomůže tak žákům úkol pochopit.

Existuje mnoho způsobů, jak zakončit hodinu tak, aby byla opravdu ukončená a zaznělo vše, co měl učitel v plánu. Tím nejjednodušším zakončením hodiny je evaluace. Na shrnutí hodiny by si učitel měl opět vyhradit čas tak, aby s žáky stihl zrekapitulovat vše, co se v hodině naučili a dozvěděli. Pokud se stane, že během evaluace zazvoní zvonek upozorňující na konec hodiny, ztrácí celá aktivita význam (Brewsterová, 1992).

Dále autor pojednává o složitějších aktivitách vhodných k ukončení hodiny, jako je například Snowstorm, neboli sněhová bouře, kdy žáci napíší na papír vše, co se v hodině naučili, papír zmuchlají do kuličky (sněhové koule) a vyhodí do vzduchu. Na tuto aktivitu je ale potřeba vyhrazení více času.

7 Materiály ve výuce

Výběr materiálů pro výuku anglického jazyka je klíčovým faktorem. To, jaké materiály si učitel vybere z nepřeberného množství nabídek nebo sám vytvoří, určí celkovou kvalitu výuky.

V minulosti bylo obtížné sehnat kvalitní materiály pro výuku anglického jazyka, jako jsou pracovní listy, knihy, učebnice, obrázkové karty apod. Učitelé proto mohli často omlouvat kvalitu jejich výuky tím, že není dostatek materiálů, které by byly vhodné pro jejich žáky. Dnes je ale pomůcek a internetových zdrojů pro výuku cizích jazyků na trhu již velké množství.

Dle Maňáka (1995) lze přehledně rozčlenit materiály pro výuku do následujících kategorií:

- skutečné předměty
- modely
- zobrazení (obrazy, statická projekce, film, televize, video)
- zvukové pomůcky (hudební nástroje, zvukové nahrávky)
- dotykové pomůcky (reliéfové obrazy, slepecké písmo)
- literární pomůcky (učebnice, příručky, texty)
- programy pro počítače

Jak už zde bylo zmíněno, materiálů pro výuku anglického jazyka na trhu v minulosti mnoho nebylo. To se ale postupem času výrazně změnilo a na trhu dnes máme desítky nakladatelství, které se zabývají vydáváním anglických učebnic, metodických příruček a materiálů pro podporu výuky anglického jazyka. Některá nakladatelství se věnují pouze výuce anglického jazyka pro základní školy, jiná nakladatelství mají širší nabídku o materiály pro druhý stupeň základní školy, pro střední a také pro vysoké školy.

7.1 Učebnice

Většina učitelů cizího jazyka ve školách používá učebnice a mají pro to své důvody.

Učebnice jsou nejpoužívanějším materiálem při výuce cizích jazyků. Plné využití učebnice při výuce, částečné využití nebo dokonce výuka zcela bez učebnic, to je předmětem rozsáhlých diskusí mezi učiteli. Průcha (2002) uvádí, že učebnice fungují ve výuce jako:

- kurikulární projekt
- zdroj obsahu vzdělávání pro žáky
- didaktický prostředek pro učitele.

Také z jeho výzkumů vyplývá, že učitelé využívají hojně učebnice pro plánování i realizaci výuky. Při přípravě hodiny jde hlavně o oporu při výběru učiva (obsahové náplně hodiny) a při výběru učebních činností, které budou žáci s učivem vykonávat. Mikk ve své práci Textbook: Research and Writing (2000: 15-26) uvádí, že žáci pracují v některých rozvinutých zemích s učebnicemi okolo 60% vyučovací hodiny. Učitelé pak vycházejí z učebnice při přípravě výuky až z 90 %.

Učebnice je tvořena v souladu s kurikulárními dokumenty a je zaměřena na obsažení cílů vzdělávání (MŠMT, 2020).

Pro učitele je právě učebnice tou nejsnazší pomůckou při výuce. Určuje totiž, co by se žák v daném období měl naučit a obsahuje k tématu různá cvičení. Pro žáka je to užitečná pomůcka při studiu, učitel zde i přehledně vidí, jaká metoda by se měla použít, a navíc je v učebnici většina příloh, které jsou k daným tématům potřebné. Učitel tak ušetří spoustu času s přípravou materiálů, protože vše potřebné najde právě v učebnici nebo v pracovním sešitě, který často bývá součástí sady učebnic. Učebnice, které mají navíc dobrý design, dokážou žáky motivovat, vtáhnout do tématu, a navíc pomáhají v orientaci.

Učebnice se ale může snadno stát hlavním prvkem hodiny cizího jazyka, což ve výuce jazyka nesmí být hlavním prvkem, viz kapitola 7.1.2 Nevýhody učebnic.

Následující kapitola je zaměřená na podobu učebnic anglického jazyka, jejich využití a také výhody a nevýhody jejich používání.

7.1.1 Podoba učebnic anglického jazyka

Nakladatelství a autorů, kteří se zabývají výukovými materiály pro anglický jazyk na prvním stupni základní školy, je mnoho. Učebnice se liší nejen svým vzhledem, ale také obsahem. Rámec toho, co se v jakém ročníku žák má naučit, určuje RVP, cíle má ale každá učebnice jiné.

Některé učebnice z mého pohledu cílí na aktivitu žáků a obsahují mnoho různých úloh a materiálů. Mezi takové učebnice patří například:

- nová řada učebnic Project od nakladatelství Oxford, která je k roku 2022 aktualizovaná a obsahuje mnoho zajímavých příloh pro práci s dětmi a aktuálních obrázků
- řada učebnic Tiger Time od nakladatelství Macmillan Education, jejíž učebnice jsou zaměřeny na výuku anglického jazyka skrze příběhy (tzv. story based teaching)
- řada učebnic Join Us od nakladatelství Cambridge, která obsahuje mnoho spojovaček, křížovek a zábavných cvičení v každé lekci. Dle mého názoru ale nejsou díly pro pátý ročník úměrné věku dětí, hodí se spíše pro mladší žáky. Tato učebnice v současné době nemá schvalovací doložku MŠMT.⁴

Jiné učebnice se zase pokouší obsahově pojmut především co nejvíce učiva. Mezi takovou učebnici z mého pohledu patří stará řada učebnic Project 1 od nakladatelství Oxford University Press, která je velmi obsáhlá, co se týče textu i cvičení na jednu lekci.

Kromě vizuální podoby se učebnice liší také jazykově. Někteří autoři postaví knihu na mateřském jazyce, kterým se těm nejmenším žákům snaží usnadnit pochopení zadání, tedy do učebnice zanesou zadání v anglickém jazyce, vedle ale ještě přidají zadání v jazyce českém, mnozí autoři ale v učebnici upřednostní právě jazyk anglický a mateřský se v ní neobjeví vůbec.

Nakladatelstvími, které se zabývají učebnicemi anglického jazyka napříč všemi vzdělávacími úrovněmi je mnoho. Mezi významná česká nakladatelství zaměřující se na učebnice anglického jazyka patří:

- Fraus – vydává například řadu učebnic:
 - o MATT the Bat (cvičení jsou diferencována pro podporu inkluzivního vzdělávání, obsahuje hravá cvičení s didaktickým cílem, integruje prvky CLIL⁵)

⁴ Schvalovací doložku uděluje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky na základě posouzení, zda jsou předložené učebnice a učební texty v souladu s cíli vzdělávání stanovenými školským zákonem, rámcovými vzdělávacími programy a právními předpisy.

⁵ Integrovaná výuka předmětu a cizího jazyka

- Click with Friends (Sadou provází postava CLICKA – hravý skřítek, témata a situace odráží reálný dětský svět, obsahuje živý jazyk dnešních dětí)
- nns (Nakladatelství Nová škola) - vydává například řadu učebnic:
 - Listen and Play (Učebnice obsahuje čtenářské rozcvičky, cvičení výslovnosti, opakovací stránky učiva, projektová cvičení a jiné)

Mezi nejvýznamnější světová nakladatelství jazykových učebnic patří:

- Oxford University Press, jejichž učební materiály, jak bylo vypořizováno během praxe, využívá velké množství českých škol. Patří sem například řada učebnic:
 - Happy House a Happy Street (Učebnicí provází rodina, která se spolu s dalšími díly vyvíjí, učebnice obsahuje komiksy, nahrávky rodilých mluvčích)
 - Let's Explore a Explore together (tyto řady učebnic podporují schopnost žáků chápat dnešní globalizovaný svět a pracují na rozvoji jejich hodnot a postojů)
 - Chit Chat (obsahuje chytlavé melodie písniček a říkadel, informace o životě v anglicky mluvících zemích)
- Cambridge (momentálně nabízí řadu učebnic Fun for Starters aj. pro školy, které připravují děti na Cambridgeské zkoušky⁶)

V otázce, zda je lepší učebnice psaná pouze anglickým jazykem, nebo učebnice s českými vysvětlivkami, se dle mého názoru není možné shodnout na jednom konkrétním stanovisku. Někteří zastánci učebnic s českým překladem či vysvětlivkami argumentují tím, že dítě nemusí pochopit anglické zadání a je tedy pro pochopení lepší vidět překlad. Zastánci učebnic psaných pouze anglickým jazykem zase argumentují tím, že pokud dítě zadání nerozumí, donutí ho to bádát v oblasti anglického jazyka. Každý si tedy stojí za svým názorem a neexistuje jednoznačný názor, proč užívat nebo naopak neužívat učebnici s českým překladem nebo učebnici psanou pouze anglickým jazykem.

⁶ Zkoušky, na kterých žáci získají mezinárodní certifikát z angličtiny, který zaručuje objektivní a odborné vyhodnocení úrovně angličtiny.

Mnohdy se stane, že učitel ani nemá možnost výběru učebnic pro své žáky. Škola totiž často vyjedná výhodnou koupi učebnic od distributora a ty se poté rozdělí mezi všechny ročníky bez nároku na výběr.

7.1.2 Výhody a nevýhody užívání učebnic

Podobně jako v otázce, zda do učebnic anglického jazyka vkládat české překlady pro lepší srozumitelnost nebo jakýkoli jiný význam, ani v otázce, zda vůbec používat učebnice, neexistuje jednotný názor.

Mikk ve své práci *Textbook: Research and Writing* (2000) uvádí, že žáci pracují v některých rozvinutých zemích s učebnicemi v asi 60% vyučovací hodiny. Učitelé pak vycházejí z učebnice při přípravě výuky až z 90 %. Z tohoto průzkumu tedy vyplývá, že učebnice i nadále zůstává základním materiálem k vyučování i ke studiu.

Urová (1996) uvádí pět základních výhod využití učebnic ve vyučování anglického jazyka. Jsou to: rámec, osnovy, připravené texty a cvičení, příručka pro učitele a žáková autonomie.

Každá učebnice má svůj určitý rámec, podle kterého učitel i žák ví, jakým směrem se bude výuka ubírat. Osnova učebnic je systematicky řazena tak, aby na sebe jednotlivé lekce určitým způsobem navazovaly ať už z gramatického hlediska, tak z tematického. Připravené texty a cvičení jsou pro učitele velkou výhodou. Ne vždy ale texty učiteli vyhovují. Příručka pro učitele je velkým pomocníkem především pro ty, kteří například teprve začínají učit nebo pro ty, kteří si nejsou jazykem až tolik jisti. Žákovou autonomií se myslí to, že je v určité míře nezávislý na učiteli. Žák se může sám podívat na určitá cvičení, všimnout si nějakého nového jevu, a také může pozorovat své zlepšení. Žáci, kteří nemají učebnice, jsou více závislí na učiteli (Urová, 1996).

Jak ale píše ve své publikaci Brewsterová (2002), každý učitel by se měl vyvarovat toho, aby se práce v učebnici stala hlavním cílem celého vyučování anglického jazyka. Mnozí žáci jsou na takovýto model zvyklí a pracují v něm prakticky celé základní vzdělávání. Oproti hodinám plným různorodých aktivit si tito žáci ale z hodin neodnesou žádný velký zážitek.

Jak již bylo řečeno, učebnice je pro učitele pomůckou, která určuje směr, kterým se výuka během roku bude ubírat a pro žáka je učebnice zase velmi užitečná pomůcka při studiu.

Urová (1996) upozorňuje na nevýhody učebnic, kterými podle ní jsou:

- nedostatečnost
- irelevantnost, nezajímavost
- kulturní nevhodnost
- omezený rozsah úrovně
- možný negativní vliv na výuku

Žádná učebnice podle ní nemůže být vhodná pro všechny třídy, jelikož každá třída má své specifické potřeby a metody výuky. Mnohdy se stane, že učebnice nemá relevantní obsah nebo neobsahuje zajímavá témata. Obsah učebnic je přitom zvláště na prvním stupni velmi zásadní a musí děti zaujmout. Stane se také, že je v učebnici obsah, který se žáka může dotknout. Takový moment je nepříjemný jak pro žáka, tak pro učitele. Většina učebnic je zaměřena na konkrétní úroveň, kterou by v dané třídě měli žáci mít, ale málokdy jsou učebnice zaměřeny na různé úrovně schopností a dovedností, jak tomu ve většině tříd je.

Problémem samotných učebnic je také nepravidelná aktualizace. Mnoho učebnic, ať už těch jazykových, nebo kterýchkoli jiných předmětů, není dostatečně aktualizováno. Stane se tedy, že je v učebnici zastaralá informace, která již neplatí, nebo – velmi často – zastaralý obrázek něčeho, co se kdysi běžně používalo, ale dnešní děti to již neznají. Aktuálnost učebnic je tedy další z nevýhod papírových učebnic.

7.2 Obrazové pomůcky

Žijeme ve světě, kterému dominují vizuální sdělení. Informace ve formě slov a obrazových nápořád se zobrazují na většině veřejných míst: v domácnosti a v televizi, a děti si brzy uvědomí, že mezi vizuálními informacemi a mluveným slovem existuje úzká souvislost (Vale a Feunteunová, 1995).

Pod pojmem vizuální pomůcky ve výuce si, jak píše Vale a Feunteunová (1995), lze představit:

- učitele
- děti
- tabuli
- data projektor
- obrázky, plakáty, obrázkové karty, skutečné předměty a videa

Vizuální pomůcky jsou ve výuce anglického jazyka na prvním stupni základního vzdělávání nutné, pokud učitel chce v co nejvyšší možné míře užívat angličtinu a nezabývat se významem slov celou hodinu. Může totiž za jejich pomoci u většiny slovíček význam velice snadno ukázat. Jsou samozřejmě situace, kdy je obrázek či jiná vizuální pomůcka nevhodná nebo nedostatečná. V těchto situacích lze ale využít jiných metod, aniž by učitel použil mateřský jazyk.

Jak uvádí Vale a Feunteunová (1995), učitelé mohou vizuální pomůcky využívat v mnoha případech. Jejich využití se hodí například:

- pro doplnění učitelova výkladu, jako vysvětlovací prostředek
- pro učení nových slov
- jako podpůrná pomůcka při čtení
- pro uvedení tématu hodiny
- pro přenos vědomostí z mateřského jazyka do anglického
- pro snadnější čtení a mluvení v cizím jazyce
- jako pomůcka pro odstranění bariér ohledně mluvení v cizím jazyce

Reillyová a Wardová (1997) uvádí, že se mnoho učitelů obává vytvářet obrazové materiály, protože neumí kreslit. Učitel na prvním stupni ale má dle nich tu výhodu, že jeho výtvořby budou vždy o něco lepší než výtvořby dětí. Pokud žáci dokážou z obrázku vyčíst jeho význam, jsou spokojeni.

7.2.1 Obrázkové karty

Nejčastější vizuální pomůckou a také pomůckou, která je často součástí učebnicové sady, jsou obrázkové karty, viz příloha č. 8. Tyto karty mají mnoho podob, velikostí a lze je využít pro většinu témat napříč všemi ročníky prvního stupně základního vzdělávání.

Obrázkové karty mohou být vyrobeny samotným učitelem nebo může být jejich vyrábění součástí hodiny angličtiny. Pro mnohé děti, zvláště ty mladšího školního věku, je takové vytváření materiálů velmi zábavné a při následném užívání ve výuce upoutají mnohem větší pozornost (Brewsterová, 2004). Karty mohou být pouze s obrázkem bez textu, ale mohou obsahovat i text. S těmi, které obsahují text, učitel pracuje především při prvním setkání s novými slovíčky. Pokud děti již karty se slovíčky znají, je vhodné dětem ukazovat jen obrázek a ty už ho samy dokážou pojmenovat.

Obrázkové karty mohou být užitečné v každé fázi hodiny. Jsou skvělým způsobem, jak prezentovat, procvičovat a obměňovat slovní zásobu (Budden, 2020). Použít je tedy můžeme hned v úvodu hodiny jako pomůcku ke zopakování slovní zásoby probrané lekce, k soutěžím nebo různým hrám, jako je například běhací diktát.

7.2.2 Pracovní listy

Mezi vizuální pomůcky, které jsou hojně využívány v hodinách cizího jazyka, patří také pracovní listy. Mnohdy jsou pracovní listy samostatnou přílohou učebnic, velmi často ale učitelé pracovní listy vytváří sami.

Pracovní listy mohou sloužit k opakování probraného učiva, jako podpora k právě probíranému učivu, jako doplňkový materiál pro žáky nebo mají podobu připravených testů. K mnoha učebnicím jsou připojeny pracovní listy pro upevnění učiva jednotlivých lekcí a připravené testy pro každou lekci, které učitel může, ale také nemusí využít. V současnosti je mnoho těchto příloh pracovních listů uloženo na internetových stránkách konkrétního nakladatelství, kde učitel pouze zadá kód z jeho učebnice a všechny přílohy najde právě tam. Výhodou učebnicových příloh v elektronické podobě je, že si je učitel může vytisknout přímo či je dokonce upravovat.

Dle Brewsterové (2002) mohou pracovní listy obsahovat cvičení a aktivity, které jsou nakreslené, napsané, zpracované v počítači nebo okopírované. Dnes existuje mnoho internetových stránek pro učitele, které se zaměřují pouze na pracovní listy pro výuku, a to nejen anglického jazyka, ale také jiných předmětů. Takovou internetovou stránkou oblíbenou mezi učiteli je například *ucitelnice.cz* nebo *twinkl.co* (viz příloha č.3 a 4), kde lze najít již hotové pracovní listy dle tématu. Další internetovou stránkou, na které

pracovní listy učitel může najít hotové nebo si sám vytvořit, je stránka wordwall.net. Obecně platí, že pokud vytváříme pracovní list v počítači, přináší to pro učitele velkou výhodu, a tou je, že mohou pracovní list kdykoli upravit – přidat nebo ubrat cvičení apod. (Brewsterová, 2002).

Underwoodová (1987) uvádí, že mnoho učitelů používá pracovní listy, které mají díky vzdělávacím plánům připravené na několik hodin dopředu. Mnoho učitelů si vede celé portfolio pracovních listů, které si systematicky zakládají dle ročníků a témat, a mohou je tak kdykoli použít na následující hodinu.

7.3 Audio pomůcky

Pomůcek pro cizí jazyk existuje velké množství. Pokud bychom se zaměřili na výuku výslovnosti v anglickém jazyce, je audio pomůcka tou nejvhodnější, pokud chce učitel žákům nabídnout poslech různých variant hlasů a výslovností (Underwoodová, 1987).

Mezi audio pomůcky se řadí rádio, ale také CD, která za pomoci počítače nebo rádia přenášejí zvuk. CD jsou často součástí učebnic či pracovních sešitů. Jak uvádí Urová (1996) CD jsou relativně levné, a používají se jako zdroj mluveného textu ve většině tříd. V dnešní době se pro přehrávání CD nahrávky využívají především počítače. Ur také uvádí, že jediná nevýhoda těchto nosičů je, že se může stát, že nebudou funkční z mnoha důvodů. V takovém případě je dobré, když je k těmto nosičům ještě přepis nahrávek právě pro tyto případy.

Samozřejmě se postupem času dostávají tyto zvukové nosiče, jako jsou CD do pozadí a nahrazují je zvukové záznamy uložené přímo na webových stránkách, kde zvukovou stopu lze po zadání přístupového hesla spustit nebo rovnou uložit.

Stejně jako existuje mnoho obrazových materiálů, je na trhu i mnoho zvukových materiálů pro výuku jazyků. Do pozadí se dostávají především rádia, která ve velké míře nahradily počítače a interaktivní tabule.

Žáci mladšího školního věku jsou v rané fázi výuky anglického jazyka velmi ostýchaví a nejistí (Demirel, 2004). Tito žáci musí zažít mnoho hodin poslechu anglického jazyka, než po nich učitel vůbec může chtít v tomto jazyce mluvit. Učitel by tedy především v začátcích výuky anglického jazyka měl dětem pouštět mnoho různých poslechů. Na prvním stupni se nabízí především písničky nebo snadné říkanky. Velmi oblíbeným

internetovým zdrojem mezi učiteli pro písničky a říkanky pro děti je stránky supersimple.com (viz příloha č. 5), pro poslech a čtení pohádek či bajek často učitelé navštěvují stránku <https://www.storynory.com/> , ale také internetový přehrávač <https://www.youtube.com/> nabízí mnoho materiálů určených pro výuku anglického jazyka na prvním stupni základního vzdělávání.

7.4 Audiovizuální pomůcky, moderní technika ve výuce

Aby výuka nebyla pouze strnulou hodinou opírající se o učební materiály, jako jsou učebnice a pracovní sešit, začala se ve školách využívat i audiovizuální podpora. Ještě na konci devadesátých let minulého století učitelé v hojné míře využívali především kazetové a CD přehrávače pro přenos zvukových nahrávek, a projektory zase pro přenos obrazových materiálů na větší plochu. Na počátku 21. století se ale vše s příchodem internetového připojení změnilo.

Moderní technologie mohou být významným pomocníkem při přípravě učitele na výuku. Jsou vytvářeny nové interaktivní učebnice, výukové prostředí, ale patří sem také využití digitálních učebních materiálů. To vše vyžaduje od pedagogů znalost ICT technologií. Tento trend se promítá i na vysokých školách v nabídce předmětů, které mají budoucí učitele seznamovat s výhodami výuky podporované počítačem. (Dvořáková, 2014)

V současnosti se moderní technika užívá ve vyučování ve stále větší míře. Mezi moderní techniku se řadí například počítače, tablety a jiné technické přístroje. Jednou z největších výhod moderní techniky je, že je okamžitá a aktuální (Scrivener, 2012). Chce-li například učitel okamžitě najít odpověď na žákovu otázku, technika mu na otázku také okamžitě odpoví. Učitel může moderní techniku také využít k vizuální podpoře, audio podpoře, ale také – a to v největším zastoupení – audiovizuální podpoře. Scrivener (2012) ale dodává, že audiovizuální materiály, jako jsou například časopisy, obrázkové karty nebo knihy, mají ve výuce angličtiny stále významné místo.

Z vlastních zkušeností vyplývá, že o moderní techniku se neopírají jen začínající, a tedy v oboru informatiky zběhlejší učitelé, ale také profesně starší učitelé.

Dle Stracha (1996) se využívání počítačů ve výuce od svých počátků velmi výrazně a rychle rozvinulo. Tato technika má ve škole své oprávněné místo a připravuje mladé generace pro život a práci ve společnosti, která se charakterizuje rychlým vývojem informačních technologií. Počítače se ve výuce dle Skalkové (2007) využívají především pro procvičování látky, pro prezentaci látky a v poslední řadě k simulaci a didaktickým hrám.

Využití technologií ve výuce mnohdy povýší statickou hodinu na vyšší úroveň a pro žáky je zajímavější a také zábavnější. Stejně jako stránek a společností zabývajících se obrázkovými kartami a různými didaktickými hrami, i pro počítače a tablety bylo již vyvinuto mnoho programů nejen pro výuku anglického jazyka. Společně s vývojem doby se snaží také v mnoha školách pořídit pro výuku moderní technologie. Hodiny, ve kterých se do výuky tato technologie zařadí, jsou pro žáky velkým zpestřením. Velký přínos moderních didaktických prostředků také dle Skalkové (2007) spočívá v tom, že podněcují ke změnám tradičních postupů z hlediska obsahu, postupů i metod.

Také je ale dobré upozornit na problémy týkajících se právě využívání moderních technologií. Využívání informačních technologií výrazně ovlivní celý pedagogický proces. V této souvislosti také vzniká řada nových didaktických a pedagogických problémů, mezi které patří i příprava budoucích učitelů (Skalková, 2007).

7.4.1 Nevýhody moderních technologií ve výuce

Jak bylo řečeno, moderní technologie přináší do výuky mnoho zajímavých námětů k výuce, představují také velkého pomocníka. Existuje ale také řada nevýhod, se kterými se škola nebo učitel potýká. Jsou to:

- nedostatek financí pro pořízení techniky do školy
- nedostatečné množství tabletů či počítačů
- aktualizace
- technická závada
- nedostatek prostoru pro techniku
- rychlost vývoje moderních technologií
- sociální a komunikační schopnosti žáka

Problém, kterým se zabývá mnoho škol, jsou finance. Pořízení techniky pro minimálně jednu třídu je finančně velmi náročné. Nejedná se pouze o zakoupení techniky samotné, ale také o programy na ochranu před viry nebo programy pro spouštění aplikací. Tyto programy mají většinou licenci platnou jeden školní rok, musí se tedy pro další rok prodlužovat. To je také faktor, který ovlivňuje rozhodování při nákupu technologie do škol. S financemi souvisí také množství techniky, kterou škola hodlá zakoupit. V ideálním případě by například svůj tablet měl mít každý žák ve třídě. I to je ale velmi nákladné.

Scrivener (2012) uvádí, že když učitel spoléhá na svou přípravu zaměřenou na práci s počítačem či tabletem, dokáže mu hodinu také velmi znepríjemnit vyžadovaná aktualizace, nebo také technická závada, například výpadek zvuku či výpadek internetu. V takové situaci by měl mít učitel připravenou variantu, ke které žádnou z technologií nepotřebuje.

Převážně malé školy nebo školy s vysoce naplněnou kapacitou, řeší problém s nedostatkem prostoru pro počítače a jinou moderní techniku. Vyčlenit pro počítače celou místnost proto často není možné. V případě nedostatku prostoru pro počítače jsou tablety ideálním řešením.

Moderní technologie se vyvíjí velmi rychlým tempem, tedy to, co bylo nejnovější a nejmodernější, se během pár let velmi rychle stane zastaralým. Na takové tempo nemá většina škol v České republice prostředky.

Skalková (2007) také uvádí, že velkým tématem dnešní doby, kterým se zabývá spousta odborníků, je schopnost komunikace a socializace dětí v tzv. digitální době, tzn. v době, kdy moderní technologie obklopují děti každý den téměř na každém kroku.

Shrnutí teoretické části

V teoretické části jsem představila základní aspekty řízení výuky anglického jazyka žáků mladšího školního věku a jeho podstatu. Čtenář se dozvěděl, jaké jsou obecné cíle anglického jazyka na prvním stupni základního vzdělávání dle RVP a co by měl žák umět. Seznámil se s charakteristickými rysy a vlastnostmi žáků mladšího školního věku. Dále se dozvěděl, co je to řízení výuky, jeho podstatu a jeho součásti.

Z teoretické části tedy vyplývá, že je řízení výuky podstatná součást celého procesu a že je důležité, aby každý učitel měl o všech aspektech řízení výuky anglického jazyka na prvním stupni základního vzdělávání přehled. Pokud tedy učitel zná všechny aspekty řízení výuky a dokáže je správně aplikovat, je možné hovořit o dobře vedené hodině.

Praktická část

8 Cíle a metody

Cílem praktické části je vytvořit videa, která představí vhodné metody a postupy při vedení výuky anglického jazyka na prvním stupni základní školy (rituály v hodinách, atmosféra třídy, materiály ve výuce). Obsah videí bude vycházet z mých studijních a výukových zkušeností a dále pak z poznatků získaných při pozorování výuky anglického jazyka u dětí v pěti různých vzdělávacích institucích, které je součástí této práce.

Pro pozorování výuky anglického jazyka mladšího školního věku jsem si zvolila základní školu J. Š. Baara, jazykovou školu Helen Doron, seminář Inovativní, kreativní a aktivizační metody ve výuce cizích jazyků, a dvě alternativní základní školy – ZŠ Waldorfská a ZŠ Volyňka. Předpokladem bylo, že v každé z těchto institucí přinese pozorování jiné poznatky a náměty pro mou diplomovou práci.

Na základní škole J. Š. Baara jsem prováděla pozorování ve čtvrté třídě po dobu tří hodin, v jazykové škole Helen Doron jsem pozorovala skupinu mladších dětí (5-6 let) dvě hodiny a skupinu starších dětí (6-8 let) také dvě hodiny. Na základní škole Waldorfské jsem strávila pozorováním dvě vyučovací hodiny ve druhé třídě, na ZŠ Volyňka jsem výuku pozorovala také dvě hodiny ve smíšené třídě, převážně složené z prvňáků. Seminář zaměřený na výuku jazyků trval osm hodin. Celkově jsem výuku pozorovala v devatenácti vyučovacích hodinách. Veškerá svá pozorování jsem zaznamenávala do pozorovacího archu, viz příloha č. 1. Tento arch jsem si vytvořila a dle jeho struktury pozorovala ve výuce, jak učitel uvádí hodinu, jak probíhá změna činností, jaké materiály jsou během hodiny využívány, jak učitel žáky aktivizuje nebo naopak zklidňuje, a také jak je hodina ukončena. V jednotlivých pozorováních této práce jsem rozvedla ty části hodiny, které mě nejvíce zaujaly a inspirovaly.

Tvůrčí částí této práce je tvorba deseti videí pro metodickou podporu výuky cizího jazyka. Pět videí bylo natočeno s dvanácti žáky třetí třídy ZŠ Grünwaldova ve věku 8-9 let. Dalších pět videí jsem natočila se čtrnácti žáky páté třídy ZŠ Grünwaldova ve věku 11–12 let. Celkem se do této části práce zapojilo 28 dětí. Rodiče žáků byli seznámeni s cíli tohoto natáčení a všichni vyjádřili písemný souhlas s účastí jejich dětí v mém diplomovém projektu. Žáci třetího ročníku měli anglický jazyk již třetím rokem,

s angličtinou se tedy setkali již v prvním ročníku. Žáci pátého ročníku měli angličtinu již pátým rokem, i ti měli angličtinu od první třídy.

Záznamy pozorování

ZŠ Waldorfská a mateřská škola České Budějovice o.p.s.

Datum: 24. 2. 2021

Počet žáků ve třídě: 22

Věková skupina: 7-8 let (2. třída)

Délka hodiny: 45 minut

Cíl pozorování: Cílem mého pozorování byly aktivity pro úvod hodiny. Sledovala jsem, jak často se v hodině střídají činnosti a jakým způsobem.

Popis hodiny:

Cílem hodiny bylo procvičit odpovědi na otázky, zopakovat a procvičit dny v týdnu a měsíce, které byly zasazeny do kontextu narozenin, to vše za pomoci společných rytmických aktivit.

Hodina byla uvedena společnou písničkou *Good morning to you*. Žáci seděli v lavicích a zpívali s paní učitelkou.

Obrázek 3- Písnička Good morning to you

Good Morning to You

Abbie Farwell Brown (1871-1927)

Ernst Richter (1808-1879)

7

⁷ Zdroj: <https://www.bethsnotesplus.com/2016/11/good-morning-to-you.html>

Po písničce následovala společná říkanka *God made the sun*, která byla doprovázena pohyby.

Obrázek 4- Říkanka *God made the sun*

God Made the Sun

God made the sun (put arms over head in circle)
God made the trees (hold arms up at shoulders with fingers spread like trees)
God made the mountains (hands at chest making a triangle like a mountain)
and God made me! (give self a hug)

Thank you for the sun (repeat hand signals for all below lines)
Thank you for the trees
Thank you for the mountains
and Thank you for me!

8

Po úvodní písničce a říkance se paní učitelka s dětmi přivítala slovy „Good morning everybody“ a vyzvala je, aby se posadily.

V úvodní aktivitě používala paní učitelka maňáska, kterého využila při zpěvu písničky, jejímž cílem bylo zaktivizovat děti k odpovědi na otázky. Písnička měla následující text:

I'm a little Teddy, Teddy, Teddy.

I'm a little Teddy,

What's your name?

Na konci sloky paní učitelka vždy změnila otázku „Where are you from? What's your brother's name? How are you?“ Žáci odpovídali individuálně.

Další část hodiny byla soustředěna na opakování již probrané látky, pro kterou byly vytvořeny dvě aktivity. Nejprve paní učitelka připravila barevné ruličky, na kterých byly napsané dny tak, jak jdou po sobě a uvedla to větou „Every week has seven days“. Dny v týdnu děti přečetly nahlas tak, že obměňovaly větu „After (Monday) comes (Tuesday) a na slovo *comes* tleskly. Takto si společně řekli všechny dny v týdnu. Následující aktivitou bylo rozpočítadlo s textem *Apple, cherry, pear and plum, when*

⁸ Zdroj: https://www.dltk-kids.com/bible/god_made_the_sun.htm

does your birthday come? Rozpočítadlo říkali žáci několikrát sborově, paní učitelka postupně vybírala žáky, kteří měli odpovědět podle jejich měsíce narození: „My birthday comes in...“. Takto se vystřídala přibližně polovina žáků. Tyto aktivity se odehrávaly v přibližně prvních patnácti minutách hodiny. Na tyto aktivity navazovaly písničky a pohybové básničky týkající se tématu jídlo, které s dětmi paní učitelka opakovala až do konce hodiny.

Závěr

ZŠ Waldorfská má svá specifické postupy, metody, ale i výukové materiály pro výuku ať už anglického jazyka, tak ostatních předmětů. Specifická je i forma výuky. Výuka hlavních předmětů (matematika, český jazyk a literatura, dějepis, zeměpis, přírodopis, fyzika, chemie) probíhá ve dvouhodinovém vyučovacím bloku, ve kterém denně po dobu 2-5 týdnů učitel se třídou rozvíjí jedno dané téma. Ostatní předměty, jako je například anglický jazyk, se vyučují v klasických vyučovacích hodinách.

Učitelé se pro výuku na této škole připravují prostřednictvím tzv. prosemináře a navazujícího dvouletého semináře. Cílem základního semináře je vytvořit podmínky pro rozvoj dovedností k vyučování zejména na prvním a druhém stupni základní waldorfské školy, včetně metodiky a didaktiky.

Aktivity na sebe plynule navazovaly, děti přesně věděly, co po nich paní učitelka chce, veškeré aktivity byly provedeny zábavnou formou a žáci měli prostor se kdykoli zeptat, na co potřebovali. V hodině byla nastavena příjemná atmosféra, byly použity ranní rituály, aktivity pro procvičení probraného učiva, objevily se zde aktivizující metody a na závěr rituál na ukončení hodiny.

Při pozorování v ZŠ Waldorfská mě nejvíce zaujaly vlastnoručně vyrobené materiály pro výuku, jako byly například ruličky s názvy dní v týdnu nebo také ručně ušitá látková abeceda pověšená na prádelní šňůře, se kterou děti hrály hru a procvičovaly u ní abecedu. Tato pomůcka mě inspirovala k vytvoření své vlastní abecedy pro žáky. Také mě velmi zaujala četnost střídání aktivit, která udržovala koncentraci žáků, a písničky či básničky v průběhu hodiny.

Jazyková škola Helen Doron, České Budějovice

Datum: 11. 10. 2021, 21. 10. 2021

Počet žáků ve třídě: 7

Věková skupina: 1. skupina 5–6 let, 2. skupina 6–8 let

Délka hodiny: 2x 45 minut

Cíl pozorování: Cílem pozorování bylo využití pomůcek ve výuce a návaznost aktivit.

Popis hodiny:

skupina 1 (5-6 let)

Při příchodu dětí do učebny se lektorka s dětmi přivítala, děti si sedly do kroužku na polštářky a čekaly na zahájení hodiny. Lektorka vzala barevnou plachtu, rozprostřela ji dovnitř kroužku. Vyzvala děti, aby každý z nich vzal plachtu a zvedl ji „take it up“. Poté dětem řekla, aby plachtu daly dolů „take it down“, aby se otočily „turn around“ a poté aby s ní zatřásly „shake it“. Následovala písnička *Up and down*, ve které se objevily všechny fráze, které lektorka s dětmi dělala při hře s plachtou. Po skončení písničky rozdala lektorka dětem pracovní list se čtyřmi obrázky a zeptala se dětí, co na obrázku postavy dělají „What is he doing? Is he sleeping? Is he singing?“ a děti spojovaly správnou větu s obrázkem.

Když dokončily pracovní list na procvičení přítomného času průběhového, následovala aktivita pro procvičení slovní zásoby. V další aktivitě lektorka využila plácačku, na koberec rozložila kartičky obrázkem dolů, na jedné hromádce byly obrázky podstatných jmen, na druhé slovesa a na třetí příslovce. Smyslem aktivity bylo na každé hromádce plácnout jednu kartičku a ze tří vylosovaných kartiček poté sestavit bláznivou větu *silly sentence*. Lektorka začala, aby děti věděly, co mají dělat. Držela plácačku a se zvukem mouchy „bzzz“ létala nad kartičkami. Když si vylosovala tři kartičky, řekla větu „A horse is sitting in the park.“. Poté se vystřídaly všechny děti.

Poté lektorka rozprostřela na zemi kartičky s obrázky. Děti se postavily, chodily po učebně a lektorka dávala povely, aby se děti posadily na kartičku se školní taškou, na obrázek knihy, na obrázek míče: „Let's sit on the school bag. Let's sit on the book. Let's sit on the ball.“ a po každém povelu se zeptala, co dělají „What are we doing?“

We are sitting on the school bag!“ . Tyto aktivity se odehrávaly přibližně v prvních třiceti minutách lekce.

Skupina 2 (6-8 let)

Na začátku lekce seděla lektorka s dětmi v kroužku. Začala tím, že řekla dětem, jak se má a zeptala se jich, jak se mají oni: „Hello, I’m happy today. How are you?“. Při každé otázce házela míč a mluvil jen ten, kdo ho měl.

Poté lektorka ukázala dětem obrázky zeleniny a společně si řekli, jak se anglicky řeknou jednotlivé druhy. Poté lektorka obrázky otočila a rozprostřela je na koberci. Vybrala si jeden obrázek, ukázala ho dětem a ptala se, co je to za zeleninu.

Další aktivitou byl příběh medvěda. Lektorka měla obrázkové kartičky s medvědem, děti seděly blíž k obrázkům. Před nimi byla kartička se zelenou značkou pro souhlas a červeným křížkem pro nesouhlas. Na prvním obrázku byl medvěd v posteli. Lektorka se zeptala dětí, zda je medvěd v pořádku „Is the bear ok?“. Jedno dítě vzalo plácačku a pláclo na správnou značku. Lektorka dítě pochválila za správnou odpověď a řekla, že medvěd je nemocný „It’s ill.“ Poté se zeptala, kde medvěd je a děti odpověděly, že je v posteli. Na druhé kartičce byl medvěd v kuchyni. Lektorka se opět zeptala, jestli je medvěd v pořádku a v jaké místnosti je. Touto aktivitou si děti zopakovaly slovíčka pro místnosti. Na tyto aktivity následně navazovaly ještě další dvě, které jsem si pro tuto práci nevybrala.

Závěr

Jazyková škola Helen Doron má své specifické metody výuky jazyka a také své specifické materiály k výuce. Veškeré písničky, říkanky a obrázkové karty jsou vyrobeny přímo pro tuto jazykovou školu a jsou společné pro všechny jazykové školy Helen Doron na světě. Výuka v této jazykové škole si zakládá na spolupráci s rodiči, kteří ve výuce s dětmi pokračují doma (pouští dětem různá videa vytvořena přímo pro Helen Doron) a mohou se účastnit i lekce s dětmi. Děti tedy písničky a pohádky neslyší pouze na lekci, ale jsou jimi obklopeny také doma.

Každá lekce má svůj cíl, stejně tak jako by měly mít hodiny anglického jazyka na základních školách. V této jazykové škole je koncept každé lekce do detailu promyšlený a aktivity na sebe plynule navazují a drží se jednoho tématu pro daný den lekce. Děti během lekce vystřídají mnoho činností a jsou nadšeny do výuky.

Během lekcí bylo vidět nadšení ze strany lektorky, ale také ze strany dětí. Některé aktivity děti již očekávaly, jiné pro ně byly úplně nové. Přesto ale dokázaly navázat na lektorku. Děti obou věkových skupin byly naprosto otevřeny všem aktivitám a snažily se mluvit, byť nemusely celou větu říct úplně správně.

Pozorování v jazykové škole Helen Doron mě inspirovalo svými materiály, jako byly například plácačky, které využívám i ve svých hodinách anglického jazyka, a využití skutečných předmětů, jako je například papírová krabice, se kterou se dají s žáky výborně procvičit předložky *in*, *on*, *under*, *behind* apod. Také mě zaujal propracovaný koncept hodiny, která byla zaměřená na jedno téma a tomu se různými aktivitami věnovala po celou lekci, přitom na sebe přirozeně navazovaly a rozvíjely se.

ZŠ a MŠ Baara, České Budějovice

Datum: 1. 4. 2020

Počet žáků ve třídě: 24

Věková skupina: 4. třída (9-10 let)

Délka hodiny: 45 minut

Cíl pozorování: Cílem pozorování byl úvod hodiny a rituály s ním spojené.

Popis hodiny:

Paní učitelka přišla do hodiny, žáci se postavili a učitelka se s nimi přivítala „Good morning, everybody“, žáci odpověděli paní učitelce „Good morning, teacher“.

Děti zůstaly stát, paní učitelka začala s úvodní aktivitou podle metody TPR, a to s pokyny: „Point to the window. Point to the door. Touch the desk. Clap your hands. Point to the floor. Touch your nose. Point to your friend. Touch your hair. Sit down.“ Žáci reagovali pohybem na pokyny paní učitelky, poté se posadili.

Žáci pokračovali opakováním slovní zásoby týkající se zvířat s využitím obrázkových karet. Paní učitelka ukazovala obrázky a žáci se hlásili. Poté chtěla, aby děti porovnali dvě zvířata s použitím slov *bigger*, *smaller*, *taller*, *fatter*. Obrázky rozešla na tabuli, aby děti viděly všechna zvířata. Nejprve začala s větou paní učitelka: „An elephant is bigger than a bird.“ Děti poté vymýšlely různá porovnávání zvířat.

Po této aktivitě vyzvala paní učitelka žáky, aby si připravily papíry a pero. V zadní části třídy připravila dětem tři krátké texty o zvířatech. Úkolem dětí bylo po odstartování doběhnout do zadní části třídy, přečíst si jeden ze tří textů, zapamatovat si co nejvíce z něj a běžet zpět na své místo zapsat, co si pamatují. Když zapsaly vše, co si pamatovaly, běžely zpět, dokud neměly napsaný celý text.

Tyto aktivity se odehrávaly v první části hodiny, zhruba v prvních deseti minutách. Po ukončení běhacího diktátu si paní učitelka s dětmi zkontrolovala, co si napsaly. Poté pracovali žáci v pracovním sešitě. Na konci hodiny paní učitelka žáky pochválila za práci a rozloučila se s nimi.

Závěr

Úvod hodiny žáci dobře znali, věděli tedy, že přesně takto hodina začne. S pokyny neměli nejmenší problém. Touto aktivitou si učitel snadno ověří, zda žáci rozumí základním povelům ve třídě.

Běhací diktát je mezi dětmi velmi oblíbený, a to především proto, že mění dynamiku hodiny – nesedí celou hodinu v lavicích, ale je po nich vyžadován pohyb, dokonce běh, který se mnohdy ve školách při výuce ani nepovoluje. Navíc si žáci procvičí paměť a zkusí si, kolik si toho dokážou zapamatovat. Jediným úskalím této aktivity je ruch ve třídě. Žáci jsou často při této aktivitě hluční, zvlášť pokud soutěží týmy proti sobě. Po skončení aktivity by měl učitel mít připravenou jakoukoli zklidňující aktivitu.

Povely v úvodní části hodiny, ale také běhací diktát mě inspirovaly k aktivitám pro mou diplomovou práci, viz kapitola 9.2 Práce s obrazovými materiály – třetí ročník, používám tyto aktivity ale i ve své učitelské praxi.

Základní škola Volyňka, Volyně

Datum: 1. 3. 2022

Počet žáků ve třídě: 12

Věková skupina: 6-12 let (smíšená třída- 1. stupeň)

Délka hodiny: 45 minut

Cíl pozorování: Cílem pozorování bylo střídání aktivit během hodiny a využití pomůcek při výuce anglického jazyka.

Popis hodiny:

Hodina začala přivítáním dětí slovy „Good morning“. Děti paní učitelce odpověděly. Poté paní učitelka děti vyzvala, aby chodily po třídě a chodila společně s nimi. Se slovy „Walk around the class“ se společně pohybovali po třídě. Poté změnila paní učitelka pokyn na „jump“ a vyskočila, děti po ní opakovaly. Pokynů vystřídal několik, přičemž ho nejdříve předvedla a děti po ní opakovaly.

Poté řekla dětem, ať si najdou místo a začali zpívat písničku *Head and shoulders*. Písničku zpívali nejprve pomalu, poté přidali na tempu a do třetice zpívali písničku

rychlým tempem. Poté si děti s paní učitelkou zopakovaly počítání do 10. Společně počítali na prstech. Když si čísla ukázali na prstech, paní učitelka pustila písničku *One little finger* a začala s dětmi zpívat. Děti při písničce ukazovaly na prstech počet.

Když dokončili písničku, šla paní učitelka dát samostatnou práci žákovi z pátého ročníku. Protože byl měsíc s celoškolním tématem Vesmír, dostal chlapec text o planetách a měl ho přiřadit ke správnému obrázku. Zatímco chlapec pracoval, paní učitelka pokračovala v práci s prvňáky.

Vytáhla osm kartiček s barvami, vyjmenovala je dětem a poté žáky vyzvala, aby ukázali na barvu, kterou jim říká. Po skončení této aktivity dala paní učitelka dětem kartičky na Bingo. Na kartičkách bylo devět barev. Paní učitelka říkala barvy a děti si měly zaznamenávat křížkem, jakou barvu řekla. Když měly tři křížky vodorovně, svisle nebo diagonálně, zakřičely „BINGO!“.

Závěr

Pozorování na ZŠ Volyňka nesplnilo mé očekávání, jelikož jsem čekala inovativní metody a přístup k výuce napříč všemi předměty, jak bylo na webových stránkách prezentováno. Anglický jazyk nebyl zahrnut do výtvarné výchovy či hudební výchovy, ale byl jako samostatný předmět. Také jsem se domnívala, že bude škola mít své vlastní a něčím zajímavé materiály pro výuku anglického jazyka.

Nicméně aktivity, které paní učitelka měla připravené, byly pro děti přínosné a provedené zábavnou formou. Tématem hodiny byly barvy. Toto téma provázelo většinu hodiny v různých formách her a aktivit a děti byly do výuky aktivně zapojovány. Rovněž se aktivity střídaly a děti výborně spolupracovaly.

Na ZŠ Volyňka ve Volyni funguje tzv. malotřídka, což znamená, že jsou v jedné třídě (místnosti) žáci různého věku prvního stupně. Já jsem měla možnost pozorovat výuku ve třídě o sedmi prvňácích, jednom druhákovi a jednom pátákovi. Prvňáci a druháci pracovali většinu času společně s paní učitelkou, chlapec z páté třídy měl samostatnou práci. Když měly samostatnou nebo skupinovou práci mladší děti, věnovala se paní učitelka staršímu chlapci. Snažila se s ním konverzovat v anglickém jazyce o jeho projektu, na kterém pracoval. Z mého pohledu je příprava pro takovou věkově smíšenou třídu mimořádně náročná a paní učitelka ji měla připravenou perfektně.

Seminář Mgr. Lucie Čechové z JŠ Contexta, Šindlový Dvory

Datum: 1. 12. 2021

Délka: 8 hodin

Cíl pozorování: Využití her a učebních pomůcek ve výuce AJ na 1. stupni ZŠ

Popis hodiny:

Na semináři jsme se seznámili s řadou aktivit. Všechny aktivity, které jsme si vyzkoušeli, byly vhodné pro děti základní školy, ne všechny ale byly vhodné pro žáky mladšího školního věku, tedy pro žáky prvního stupně. Mnoho aktivit se ale dá pozměnit tak, aby byly vhodné pro mladší i starší školní věk. Čtyři aktivity, které považuji za nejzajímavější a dobře použitelné ve výuce anglického jazyka na prvním stupni základní školy, popisuji níže.

První aktivitou byla seznamovací hra, která je vhodná pro žáky, kteří spolu teprve začali chodit do jedné třídy na angličtinu na začátku školního roku a tolik se neznají. Každý z účastníků dostal jeden papír, na který si měl udělat dva sloupečky a počet řádků stejný jako počet uchazečů. Jeden sloupeček sloužil pro jména, druhý sloupeček pro to, co má dotazovaný rád. Když instruktorka odstartovala, zvedli se všichni ze židlí a anglicky se ptali, jak se jmenujeme a co máme rádi. Ten, který se tázal, si odpovědi zapisoval do papíru. Na konci jsme všichni své odpovědi přečetli ve větách. Tato aktivita je dle mého názoru vhodná spíše pro starší děti, tedy pro děti páté třídy, které již dokážou ve větě říct, co se dozvěděly o svých spolužácích.

Další hra, která mě zaujala, byla hra s plácačkami. Tato aktivita je zaměřena na postřeh, ale také znalost slovní zásoby. Skupina účastníků se rozdělila na dva týmy. Všichni stáli v řadě za sebou a byli otočeni k táckům, které byly vyskládány na zemi. Poslední v řadě byl otočený zády k ostatním a čelem k instruktorce. Instruktorka měla na papíru napsanou nedokončenou větu. Úkolem týmů bylo, poslat si tichou poštou nedokončenou větu a první v týmu, který stál před tácky, měl hledat tácek, na kterém byl napsán zbytek věty a plácnout na něj plácačkou. Vyhrál ten tým, který měl více tácků. Varianta, kterou jsme si zkusili na semináři, byla spíše pro děti středních škol. Jednodušší verzí, která se dá hrát s dětmi na prvním stupni základní školy, je verze, kdy žákům otočeným k učiteli ukazují obrázek, ti pošlou tichou poštou, co na obrázku vidí a první v řadě, který stojí u tácků se slovíčky, hledá to správné slovíčko, které bylo

na obrázku. Pro starší děti může učitel připravit část věty na kartičce, kterou ukáže dětem otočeným na něj, ty tuto část věty pošlou tichou poštou a žáci vpředu hledají na tácku druhou část poslané věty. Tuto variantu jsem s žáky zatím nezkoušela, variantu s obrázky jsem ale použila do videa Práce s obrazovými materiály – třetí ročník.

Třetí aktivitou bylo obří bingo. Tato aktivita je zaměřena na pozornost, spolupráci, ale také znalost anglického jazyka. Na velkém balicím papíru bylo šestnáct políček s různými slovy nebo čísly. Opět jsme se rozdělili na dva týmy a každý tým dostal deset jednobarevných kuliček. Jeden tým červené a druhý tým žluté. Instruktorka četla odpovědi a naším úkolem bylo položit kuličku na správné políčko. Ten tým, který měl čtyři odpovědi vodorovně, svisle nebo diagonálně, vyhrál. Pro mladší děti je vhodnější obrázkové bingo. Učitel připraví velké obrázkové bingo na balicí papír, rozdělí děti na týmy, rozdá barevné kuličky a čte slovíčka. Děti házou kuličku na správný obrázek. Obměnou může být bingo se slovíčky, kdy učitel ukazuje obrázky, a děti házou kuličku na správné slovíčko. Pro starší děti je možné vytvořit bingo na jednoduchý popis, přičemž učitel vytvoří bingo se slovy z určité oblasti či více oblastí. Jednoduše popíše slovíčko na papíře a žáci hledají správnou odpověď. U této aktivity je dobré si určit dva rozhodčí, kteří sledují, který tým hodil kuličku dříve, děti se u této aktivity velmi často dohadují, kdo byl první.

Poslední vybranou aktivitou bylo živé kvarteto. Tato aktivita cílí na postřeh a také na upevnění správného tvoření vět a otázek. Každý z nás dostal jednu kartičku, na které byla na jedné půlce napsaná věta v angličtině a na druhé půlce otázka (např. Chodím ráno venčit psa. Kdo nemá rád vstávání?). Větu „Chodím ráno venčit psa“ jsem přečetla, poté jsem přečetla otázku a ten, kdo měl kartičku s větou „Nemám rád vstávání“ se zařadil vedle mě a přečetl svoji otázku. Takto jsme hráli hru, až dokud všichni nepřečetli svou kartičku. Tato aktivita pro nás bylo zpočátku těžká na pochopení. Určitě bych tuto variantu nedoporučila mladším žákům. Živé kvarteto se dá s dětmi mladšího školního věku ale hrát různými způsoby například na procvičení *I've got*, kdy má žák na první půlce kartičky napsáno *I've got* a obrázek zvířete, na druhé půlce kartičky má otázku *Who has got...?* a obrázek jiného zvířete. Děti si tak upevní frázi *I've got*, otázku *Who has got...?*, ale také si zopakují nebo se naučí název zvířete. Takových kvartet je na internetu i v obchodech mnoho s mnoha tématy.

Závěr

Her a aktivit do anglického jazyka jsme si zkusili během semináře velké množství. Všechny aktivity a hry se dají upravit pro jakoukoli věkovou skupinu. Například hra s tácky je možné hrát s dětmi ve druhé i třetí třídě, pouze za věty vyměníme obrázkové kartičky (děti vzadu vidí obrázek, děti vpředu plácají tácek se slovíčkem). Tato je vhodná pro procvičení slovní zásoby, postřeh a týmovou spolupráci. Nevýhodou této hry je, že děti často nešeptají a slovo, které si posílají, slyší i druhý tým. První v týmu tak může plácnout tácek, aniž by se k němu slovo od jeho týmu dostalo. Učitel by měl žákům vysvětlit, že pokud budou slyšet, napomáhají tak druhému týmu k vítězství.

Seminář byl pro mě velkou inspirací a hry a nápady z něj využívám téměř každou hodinu anglického jazyka. Některé nápady jsem použila i ve videích, viz video 9.2 Práce s obrazovými materiály – třetí ročník (plácačky).

9 Video pro podporu budoucích učitelů

Na základě pozorování, čerpání z literatury a vlastních zkušeností jsem natočila s dětmi ze Základní školy Grünwaldova deset videí určených budoucím učitelům anglického jazyka na prvním stupni základní školy. Pět videí jsem natočila se skupinou žáků třetí třídy ve věku 9-10 let a pět videí se skupinou žáků páté třídy ve věku 11-12 let.

Do videí jsem vybrala pět prvků řízení výuky u skupiny mladších žáků, kterými jsou:

- úvod hodiny
- využití obrazových a skutečných předmětů ve výuce
- zklidňující a aktivizující metody
- přemísťování žáků k jiné aktivitě
- závěr hodiny

a pro porovnání pět stejných prvků řízení výuky u skupiny starších žáků. Cílem těchto videí je ukázat čtenáři různé způsoby řízení výuky u různých věkových skupin, neboť jak je zmíněno v kapitole 2, nejsou všechny aktivity vhodné pro všechny věkové skupiny.

Příprava na samotné natáčení videí trvala zhruba jeden týden. Natáčení videí trvalo deset vyučovacích hodin a podílelo se na nich 14 žáků z pátého ročníku a 12 žáků ze třetího ročníku. Samotné zpracování videí, jako je přehrávání videa do jiného formátu, stříh a úprava, pak trvalo zhruba 4 dny.

Výsledná videa jsou přiložena k diplomové práci na flash disku a v následující kapitole popsána dle prvků řízení výuky. Ve videích Úvod hodiny, Využití obrazových materiálů, Využití skutečných předmětů a Závěr hodiny je zde vždy pro srovnání video třetího ročníku s pátým ročníkem. Videa Přemísťování žáků k jiné aktivitě a Zklidňující a aktivizující metody jsem natočila s oběma skupinami a sestříhala do jednoho videa.

Všechna videa obsahují více než jednu aktivitu, a ne vždy jsou všechny aktivity dokončené. Čtenáři tedy nabízím krátké ukázky aktivit, které lze pro danou část hodiny použít.

9.1 Úvod hodiny

9.1.1 Třetí třída

Na videu Úvod hodiny ve třetí třídě se podílelo deset dětí, jedna žákyně mi pomáhala natáčet.

Jak již bylo řečeno v kapitole 6.1, to, jakým způsobem uvede učitel hodinu, je zásadní. Úvod hodiny by měl žáky nejen povzbudit, ale také motivovat do další práce. Důležité také je, aby učitel znal věk žáků, se kterými pracuje. Pokud pracuje s dětmi třetí třídy, jejichž pozornost neustále kolísá, měl by se zaměřit na více hravé aktivity, pohybové písničky a básničky, které jsou pro děti tohoto věku velmi atraktivní.

Aktivita číslo 1, stopa 0:00:00, obsahuje video s jednoduchým přivítáním. Přivítat by měl učitel žáky tak, aby ve třídě nastavil příjemnou atmosféru a žáci se cítili vítáni. Zároveň je učitel může dobře naladit na celou hodinu. Učitel by si měl dát záležet, aby žáky přivítal jednotlivě a příjemně naladěm. Ve videu vítám každého jednotlivce zvlášť slovy „Hello! Welcome! Hello, Vojto. Good morning, Evi. Hello!“ a žáci odpovídají „Hello. Hello, teacher.“

Aktivita číslo 2, stopa 0:00:11, ukazuje říkanku vhodnou pro začátek hodiny *Bread and butter*. Tato říkanka má několik slok a dá se různě obměňovat. Ve videu zazní pouze první sloka, která obměňuje pouze frázi, kterou mají žáci říkat tiše nebo nahlas. Říkanka zní:

*Bread and butter,
marmelade and jam,
let's say HELLO
as fast as we can.*

Poté slovo *fast* vyměníme za slovo *loud*. To je zároveň i dětí nejoblíbenější obměna této říkanky, mohou totiž křičet. Touto říkankou s dětmi začínám téměř každou hodinu anglického jazyka, a pokud s ní nezačínáme, řekneme si jí na konci hodiny, pouze za slovíčko *HELLO* vyměníme slovo *GOODBYE*. Tato aktivita je mezi dětmi, a je to, myslím, i na videu vidět, velmi oblíbená, a pokud se stane, že si ji během hodiny

nestihneme říct ani na začátku ani na konci, děti se samy připomenou. Díky této aktivitě je ve třídě uvolněná atmosféra.

Aktivitou číslo 3, stopa 0:00:52, vhodnou pro úvod hodiny je kladení otázek. Děti ve třetí třídě se už zbavují studu z mluvení a učí se základní otázky a odpovědi. Při procvičování otázek používám pro oživení aktivity míček – koho se právě ptám, tomu hodím míček. Dítě tak získá pocit jistoty, pokud je nervózní, může míček mačkat a zároveň ostatní děti ví, že pokud má míček někdo jiný, oni nemluví. Tuto aktivitu používám téměř každou hodinu pro zopakování, ale také kvůli rozmluvení. Ptám se otázkami: „How are you? What’s your favourite colour? Do you like bananas?“.

Aktivita číslo 4, stopa 0:02:04, ukazuje písničku vhodnou pro úvod ranní hodiny angličtiny. Pro děti byla tato písnička vcelku nová. Tato skupina je složena z většího množství chlapců, kteří zpívání příliš nevyhledávají, spíše spolu tedy přednášíme různé říkanky ať už s pohybem nebo bez.

9.1.2 Pátá třída

Správný úvod hodiny je neméně důležitý i u starších žáků prvního stupně. V tomto případě se jedná o žáky páté třídy. I přesto, že se jedná o věk, kdy pomalu vstupují do období puberty, jsou děti stále otevřené všem hrám a aktivitám, které jsou přiměřené jejich věku, dokonce, jak bylo řečeno v kapitole 2, jejich pozornost se prodlužuje, a také jejich jazyková vybavenost je větší než u žáků třetího ročníku a toho by měl učitel umět využít ve svůj prospěch. Jejich jazykové vybavenosti a déle trvající pozornosti by měl učitel uzpůsobit metody a aktivity v hodině.

Na videu Úvod hodiny v páté třídě se podílelo 12 žáků a jeden žák pomáhal za kamerou s natáčením (kontroloval, zda jsme všichni vidět a zda je kamera zapnutá).

Aktivita číslo 1, stopa 0:00:00, je jednoduché přivítání, které lze na rozdíl od třetí třídy mnohem více rozvést. Na tuto aktivitu navazuje otázka „How are you feeling today?“, žákům ukážu dva smajlíky, které jsem vyrobila a které žáci dobře znají (příloha č. 7). Žáci odpovídají, jak se cítí. Na tuto část navazuje písnička (ve videu aktivita č. 2, stopa 0:00:31) *If you’re happy*, jejíž část ve videu také zazní. Stejně jako u ostatních říkanek a písniček, i u této lze použít několik obměn. Text písně je následující:

If you're happy and you know it, clap your hands (2x tlesknou).

If you're happy and you know it, clap your hands (2x tlesknou).

If you're happy and you know it and you really want to show it.

If you're happy and you know it, clap your hands (2x tlesknou).

Písnička má i další sloky, v každé ze slok přibude jiný pokyn, například *stomp your feet*. V závěru písničky žáci zopakují pokyny ze všech slok. Tato písnička žáky skvěle naladí na další část hodiny a navodí ve třídě příjemnou atmosféru. Zároveň je tato písnička obecně známá a žáci se jí nemusí nijak dlouho učit.

Aktivita číslo 3, stopa 0:00:53, kterou jsem se inspirovala při pozorování na ZŠ Baarova, jsou povely. Žákům dávám povely „Point to the window. Point to the door. Point to the floor. Touch the floor. Touch your nose. Touch your friend. Sit down.“ a žáci povely ukazují. Učitel se snaží při této aktivitě vystřídat více různých povelů a rozšířit tak žakovu slovní zásobu skrze aktivitu. Učitel při této aktivitě snadno zjistí, zda žáci daným povelům rozumí. Mezi dětmi je tato aktivita oblíbená, provádíme ji vždy jednu hodinu anglického jazyka týdně. Pravděpodobně u dětí oblíbenější je prakticky stejná aktivita (ve videu aktivita č. 4, stopa 0:01:19) s malou obměnou, která se nazývá Simon says. Pokud učitel řekne povel „Simon says, touch the floor.“, děti tento povel vykonají. Pokud učitel řekne povel bez fráze *Simon says*, děti nedělají nic. U této aktivity se mnoho dětí často splete, někteří učitelé proto tuto aktivitu hrají na vyřazení.

Aktivita číslo 5, která začíná stopou 0:01:42, je tvoření otázek. První otázku položí učitel, já většinou začínám otázkou „How are you?“, hodí míček vybranému žákovi, který odpoví „I'm fine. Thank you.“, hodí míček vybranému spolužákovi a zeptá se „What's your favourite colour?“. Takto se vystřídá celá třída. Žáci touto aktivitou procvičí slovní zásobu a také si zopakují tvoření otázek a odpovědi na ně. Když jsem tuto aktivitu s žáky začala dělat na začátku roku, byl pro děti velký problém zformulovat otázku či vymyslet, na co se vůbec spolužáků zeptat. Ke konci roku již žáci bez problémů pokládali otázky, ale také uměli správně odpovědět.

9.2 Vyžití obrazových materiálů ve výuce

Obrazové materiály ve výuce anglického jazyka jsou téměř nepostradatelnou pomůckou. Žáci, především ti mladšího školního věku, se velmi jednoduše naučí slovíčko za pomoci obrázku. S obrazovými kartami se dá vymyslet i mnoho zajímavých aktivit. Vybrané aktivity, které mě inspirovaly při pozorování nebo při vlastním studiu, jsem s dětmi natočila.

9.2.1 Třetí třída

Aktivita číslo 1, stopa 0:00:00, je vhodná pro procvičení již probrané slovní zásoby formou soutěže. Pro žáky si učitel připraví obrazové karty té slovní zásoby, kterou chce s dětmi zopakovat. Žáci se postaví a učitel vybere dvojici žáků, kterým kartu ukáže. Ten žák, který jako první řekne správné slovíčko, zůstane stát, druhý si sedá. Soutěží se, dokud nezůstane pouze jeden žák. Tato aktivita je vhodná do úvodní části hodiny pro naladění žáků do další práce, ale také na závěr hodiny, kdy si učitel může jednoduše ověřit znalosti žáků.

Aktivita číslo 2, stopa 0:00:26, ukazuje aktivitu vhodnou převážně pro mladší děti. Slouží k rozvoji fantazie, ale také ověření slovní zásoby. Učitel si vybere jeden obrázek, který schová za neprůhledné desky či velkou knihu. Kartu má otočenou obrázkem k dětem, těm ale ukazuje pouze malou část. Děti hádají podle malé viditelné části obrázku, který učitel pomalu posouvá. Pro ztížení může učitel ukazovat obrázek vzhůru nohama. Protože si žáci, které učím, již pamatují všechny obrázky, které jsem jim po celý rok během výuky ukazovala, je pro ně tato aktivita velmi jednoduchá a poznají téměř každý obrázek.

V aktivitě číslo 3, stopa 0:00:45, žáci pojmenovávají obrázky, které jim učitel ukazuje. Tato aktivita je vhodná pro zopakování slovní zásoby, ale také pro ukotvení abecedy díky hláskování. Učitel si vybere libovolný počet obrázků, které chce s dětmi zopakovat a ukazuje je dětem. Postupně žáky vyvolává. U vybraného obrázku se učitel zeptá žáka, zda dokáže název obrázku vyhláskovat „Can you spell it?“ a žák se pokusí o vyhláskování. Je důležité, aby učitel dokázal vybrat takový obrázek, který bude

hláskováním přiměřený věku dítěte. Hláskování je pro žáky třetího ročníku náročné. Učitel by s dětmi měl před touto aktivitou zopakovat abecedu, může ji i pověsit tak, aby byla žákům na očích.

Aktivita číslo 4, stopa 0:01:08, ukazuje běhací diktát. Touto aktivitou si žáci procvičí nejen paměť, ale také dovednosti v oblasti psaní a gramatiky. Učitel připraví obrázkové karty, u kterých chce ověřit, zda tato slova žáci umí napsat a rozvěsí je po třídě. Rozdělí žáky na dvě skupiny. Důležité je, aby byly karty zhruba stejně vzdáleny od obou skupin. Každá skupina má papír a pero. Když učitel odstartuje, vybíhají první žáci z obou skupin ke kartičkám, jednu vyberou a běží zpět ke své skupině napsat název karty. Poté teprve může vybíhat další žák. Takto žáci běhají, dokud nemají napsaná všechna slovíčka. Obměna této aktivity může být pouze výměna obrázků za slovíčka – učitel rozvěsí po třídě kartičky se slovíčky. Pro starší žáky může učitel připravit text (například na Vánoce text o vánočních zvycích).

V aktivitě číslo 5, stopa 0:01:36, žáci hledají ztracený obrázek. Touto aktivitou si děti procvičí slovní zásobu a paměť. Učitel pověsí na tabuli libovolný počet obrázků, které chce s dětmi procvičit (ve video je na tabuli 10 obrázků). Učitel řekne dětem „Close your eyes“ a jeden obrázek z tabule vezme. Poté řekne dětem „Open your eyes“ a zeptá se jich „What is missing?“. Žáci hledají, co chybí v řadě obrázků. Pro ztížení může učitel obrázky přeházet v době, kdy mají děti zavřené oči. Tato aktivita má mnoho variant, s žáky tuto aktivitu hrají také s pomocí skutečných předmětů.

Poslední **aktivita číslo 6, stopa 0:01:58**, ukazuje mezi žáky velmi oblíbenou aktivitu, kterou jsem se inspirovala na semináři Lucie Čechové. Díky této aktivitě si žáci procvičí slovní zásobu, postřeh a znalost psaní slovíček. Učitel vybere 10 obrázků a na tácky napíše jejich názvy. Rozdělí děti do dvou skupin a každé skupině dá do ruky plácačku. Skupiny stojí za sebou v řadě, první v řadě drží plácačku. Před řadami učitel rozloží tácky se slovíčky a děti stojí čelem k nim. Učitel stojí vzadu a poslední z řad stojí zády ke své skupině a čelem k učiteli. Ten má v ruce obrázkové karty. Když učitel kartu otočí, žák musí poznat, o co jde a slovíčko pošle tichou poštou dalšímu ze své řady. První, který stojí v řadě s plácačkou hledá poslané slovíčko na tácku a plácne ho. Učitel může psát na tabuli body týmů, aby žáci věděli, kdo vyhrál. Není ale nutné tuto aktivitu pojímat jako soutěž.

Obrázek 5 - Plácačky

9

9.2.2 Pátá třída

Aktivita číslo 1, stopa 0:00:00, ukazuje soutěž s obrázkovými kartami. Tato aktivita je, stejně jako u třetího ročníku, vhodná do úvodní části hodiny nebo na závěr pro zopakování. Oproti třetímu ročníku je soutěž rychlejší a s žáky je možné zopakovat více slovní zásoby. Učitel vybere obrázky, které chce s dětmi zopakovat, žáci se postaví. Učitel vybere dvojici a ukáže obrázek. Žák, který řekne první správné slovíčko, zůstává stát. Tuto aktivitu jsem do videa vybrala, jelikož je u žáků pátého ročníku velmi oblíbená a žádaná — každý chce vyhrát.

Aktivitou číslo 2, stopa 0:00:24, si žáci procvičí slovní zásobu, ale také paměť. Učitel si vybere 10 karet. Všechny žákům pomalu ukáže. Poté je ukáže ještě jednou a žákům dává pokyn „Try to remember“. Poté karty schová a zeptá se, zda by někdo chtěl vyjmenovat všech deset obrázků, které ukazoval. Tato aktivita je pro děti náročná a v hodinách jí používám jen pokud vím, že máme konkrétní slovní zásobu opravdu upevněnou.

⁹ Zdroj: vlastní

Aktivitou číslo 3, stopa 0:00:55, rozvíjí svou slovní zásobu a užívají slova ve větě, kterou mohou sami vytvořit. Učitel vybere karty, které by dle něj žák dokázal popsat. Z mé zkušenosti jde žákům nejlépe popis zvířat. Ukáže kartu žákům, zeptá se, co je to za obrázek a řekne „Make two sentences about a ...“ a zeptá se „Who wants to start?“. Žáci se snaží vymyslet větu o obrázku na kartě. U obrázku s tygrem vytvoří například žákyně větu: „Tiger is really dangerous. It lives in the jungle.“. Tato aktivita je vhodná spíše pro starší žáky, kteří již sami dokážou sestavit větu.

Aktivita číslo 4, stopa 0:01:25, se nazývá *BANG!* Procvičí rychlost a znalost slovní zásoby. Učitel vybere dva obrázky a vybere dva žáky, kteří si stoupnou naproti sobě. Každému z nich dá jeden obrázek tak, aby ho neviděli. Když odpočítá „three, two, one“, žáci otočí své kartičky. Jejich úkolem je říct slovíčko na kartičce žáka stojícího naproti. Ten, který řekne slovíčko dříve, vyhrává (zastřelí svého protihráče). Tato aktivita se ukázala v mé praxi velmi oblíbenou i mezi žáky, kteří nemají tolik vyvinutou slovní zásobu.

Poslední aktivitou číslo 5, stopa 0:01:58, je *Žhavé křeslo*. Tato aktivita procvičí nejen slovní zásobu, ale také schopnost řečových dovedností žáků a je tedy vhodná spíše pro starší žáky. Učitel vybere jednoho žáka, který si sedne na židli zády k tabuli, čelem ke spolužákům. Děti vyberou kartičku, kterou učitel pověsí na tabuli za žáka sedícího na židli zády k tabuli. Úkolem dětí je popsat obrázek za žákem na horkém křesle, jehož úkolem je zase poznat, co děti popisují. Pro tuto aktivitu by měl učitel vybrat vhodné obrázky, u kterých si bude jistý tím, že je dokážou někteří žáci popsat.

9.3 Využití skutečných předmětů ve výuce

Protože je pestrost ve výuce podstatná, je dobré do výuky zařadit také skutečné předměty, ať už se jedná například o knihy, maňásky, figurky či školní potřeby. Pro žáky využití skutečných předmětů představuje určitou změnu, mohou si předmět osahat a slovíčka tak více upevnit.

9.3.1 Třetí třída

Aktivita číslo 1, stopa 0:00:00, slouží k upevnění znalosti předložek místa. Díky této aktivitě žáci snadněji pochopí, o jaké předložky se jedná. Učitel si připraví větší krabici, ideálně o velikosti, do které se vejde jeden žák. Řekne dětem „I've got a box here. This is a box.“, pro kontrolu se vybraného žáka zeptá „What is it?“ a žák odpoví „It's a box.“ Tak si učitel ověří, zda všichni žáci rozumí tomu, co říká. Učitel si vybere jednoho žáka a dá mu pokyn obsahující předložku místa „Sit on the box. Sit under the box.“, žáci pokyny plní a učitel se pro kontrolu ptá „Where is Áďa?“, žáci odpoví „Áďa is under the box.“ Pomocí této aktivity všichni žáci snadno a rychle pochopili základní předložky místa.

V aktivitě číslo 2, stopa 0:00:50, si žáci zopakují školní potřeby, barvy a porozumění učitelovým pokynům. Žáci si otevrou penály na učitelův pokyn „Open your pencil case“ a plní další pokyny. Učitel říká „Take out your blue pencil. Take out yellow pencil.“ a žáci z penálu vyndávají jednotlivé pastelky. Na této aktivitě učitel pozná, zda již všichni žáci znají barvy, názvy školních potřeb a zda rozumí všem základním pokynům.

Aktivita číslo 3, stopa 0:01:22, slouží k upevnění slovní zásoby z oblasti jídlo a porozumění základním frázím při nakupování. Učitel si připraví obaly od různých potravin, vytvoří si za pomoci lavice prodejní pult a vyskládá na ni všechny obaly. Žákům řekne, že si mohou vybrat tři věci a zeptá se „Who wants to go shopping?“. Učitel vybere jednoho žáka, kterému podá tašku „Here is your bag.“ a žák si vybírá tři věci. Každou věc, kterou si dá do tašky, musí umět pojmenovat. Tato aktivita je u žáků velmi oblíbená a žádaná. Učitel může vyhlásit sbírku obalů a žáci sami nosí obaly jako do obchodu. Čím více je obchod rozmanitý, tím více děti tato aktivita baví.

9.3.2 Pátá třída

Aktivita číslo 1, stopa 0:00:00, je zaměřena na ukotvení slovní zásoby z oblasti oblečení a základní fráze spojené s touto oblastí. Učitel připraví pro žáky základní druhy oblečení, jako je tričko, mikina, čepice, rukavice, brýle, šaty, kraťasy a ponožky. Vybere žáka, který si z hromádky oblečení vybere, co si obleče. Při výběru jmenuje

druh oblečení. Když se žák obleče, zeptá se učitel „What is he wearing?“ a žáci se snaží popsat, co má jejich spolužák na sobě „He’s wearing red dress and sunglasses“. Tato aktivita je pro žáky zábavná, zvláště když si na sebe obleče dívčí oblečení žák opačného pohlaví.

Aktivita číslo 2, stopa 0:00:21, ukotvuje znalost slovní zásoby z oblasti zvířata a také schopnost žáků popsat zvíře jednoduchými větami. Učitel každému žákovi rozdá jednu figurku zvířete a zeptá se žáků „Can you describe your animal?“. Vyvolá jednoho žáka, který se pokusí popsat zvíře, které má „Girrafe is yellow. It’s very tall and friendly animal.“ Učitel se může doptávat, jakou barvu má jeho zvíře, zda má toto zvíře ocas apod. I tato aktivita je mezi žáky pátého ročníku velmi oblíbená – každý má své oblíbené zvíře.

Aktivitou číslo 3, stopa 0:00:56, je nakupování. Při této aktivitě žáci rozvíjí svou slovní zásobu a ukotvují si základní fráze spojené s nakupováním. Oproti žákům ze třetího ročníku, kteří jmenovali to, co nakupují, musí žáci pátého ročníku prokázat rozvinutější slovní zásobu. Učí se při této aktivitě využít základní konverzaci mezi prodávčem a nakupujícím, ale také používat britskou měnu, kterou umí pojmenovat. Tato aktivita je pro žáky těžší a žáci si jí musí neustále připomínat. Považuji ji ale za důležitou, vzhledem k tomu, že většina z nich jezdí na dovolené do zahraničí a znalosti z této oblasti se jim mohou hodit.

9.4 Ukončení hodiny

Stejně jako úvod hodiny, i zakončení hodiny je velmi důležité. Jak bylo řečeno v kapitole 6.2, bez správného zakončení hodiny nemusí dojít k ukotvení myšlenek a ucelení probraného učiva. Následující aktivity nabízí tipy k vhodnému ukončení hodiny.

9.4.1 Třetí třída

Aktivitou číslo 1, stopa 0:00:00, je jednoduché shrnutí probraného učiva. Učitel se tak přesvědčí, zda si žáci z hodiny zapamatovali důležité informace či nová slovíčka. U žáků třetí třídy se může učitel zeptat, které slovíčko si z hodiny zapamatovali „Can you tell me one word you remember from this lesson?“, žáci se hlásí a říkají slovíčko,

kteřé si z lekce odnáší. My jsme probírali části těla, děti tedy jmenovaly různé části, které si zapamatovaly.

V aktivitě číslo 2, stopa 0:00:25, je jednoduché rozloučení, u kterého učitel pouze žákům oznámí, že se hodina chýlí ke konci „Alright, kids. Time’s up. Let’s finish your work.“ a vyzve je, aby se postavili. Společně se pak rozloučí.

Aktivitou číslo 3, stopa 0:00:32, je pohybová říkanka, díky které se učitel s žáky rozloučí radostnou formou. Text této říkanky zní:

Boom, cha cha, boom, cha cha (2x). Děti tančí.

Time is up (2x). Děti ukazují na hodinky.

Oh ye ye, oh ye ye (2x). Děti tančí.

We are free. We are FREE. Děti ukazují na sebe a naznačují pohybem, že jsou volní. Na slovíčko free děti radostně vyskočí.

Tuto aktivitu jsem s dětmi poprvé zkusila až v druhém pololetí. Mezi všemi aktivitami, které s dětmi děláme, patří tato k těm nejoblíbenějším.

Aktivita číslo 4, stopa 0:00:54, ukazuje rozloučení se žáky jednotlivě. Učitel se loučí se žáky při odchodu ze třídy tak, že mu každý z žáků potřese rukou a pozdraví. Děti si díky tomu ukotví základní fráze při loučení a nabývají také pocitu, že jsou jedineční. Učitel si s nimi může vymyslet i svůj vlastní pozdrav, což je pro žáky ještě více lákavé.

9.4.2 Pátá třída

Aktivitou číslo 1, stopa 0:00:00, je shrnutí lekce za pomoci otázky „What was the most difficult thing in today’s lesson? What was the most interesting thing in today’s lesson?“. Tyto otázky má napsané na kartě, kterou žákům ukazuje. Jelikož žáci pátého ročníku mají již rozvinutější slovní zásobu a dokážou říct jednoduchou i složitější větu a karta jim slouží jako opora. Žáci se zamyslí a odpovídají učiteli, co pro ně v hodině bylo nejtěžší a co zase nejzajímavější. Učitel si jejich odpovědi může zapisovat k sobě nebo na tabuli. Tato aktivita je pro něj výbornou zpětnou vazbou, se kterou může dále pracovat.

Aktivitou číslo 2, stopa 0:00:36, je říkanka na závěr hodiny. Pokud žáci uslyší začátek této říkanky, přidají se k učiteli a spolu s ní jí dořeknou. Zároveň ví, že je konec hodiny.

Říkanka zní:

Time's up, but before we go,

We say goodbye to friends we know.

Když děti dokončí říkanku, rozloučí se se všemi svými spolužáky. Tato aktivita je vhodná až na úplný závěr hodiny. Děti si chodí potřást rukou se všemi spolužáky ve třídě.

Aktivita číslo 3, stopa 0:00:47, je zopakování toho, co si žák pamatuje z hodiny. K této aktivitě používám míček, který, jak jsem již zmínila, slouží jako předmět, díky kterému se žák cítí jistější. Učitel hodí míček žákovi a zeptá se „What do you remember from this lesson?“ a očekává od žáka odpověď celou větou, což žáci pátého ročníku, oproti třetímu ročníku, zvládnou. Žáci odpovídají například „I remember ten new words. I remember how to buy some food.“ Pro učitele je tato aktivita opět zpětnou vazbou a žáci si zároveň procvičí mluvení a skládání vět v anglickém jazyce.

Aktivitou číslo 4, stopa 0:01:04, je psaní e-mailu chybějícímu spolužákovi. Díky této aktivitě si žáci procvičí psaní v anglickém jazyce, psaní e-mailu a slovní zásobu. Učitel se zeptá žáků „Who is missing today?“ a žáci odpoví „Barča is missing.“ Učitel tedy vyzve žáky, aby napsali chybějící žákyni e-mail, ve kterém stručně shrnou, co si má doplnit a co jsme v hodině probírali. Na této aktivitě se podílí celá třída a je zajímavé pozorovat, jak žáci spolupracují. Napsaný e-mail žáci buď předají své spolužačce, nebo jí ho předáme, když se vrátí do školy. Aktivita slouží primárně k ukotvení znalostí psaní e-mailu.

9.5 Zklidňující metody

Během výuky se stane, že jsou žáci nesoustředění, povídají si a učitel ztrácí jejich pozornost. Proto je dobré znát i aktivity, které žáky zklidní a zkoncentrují. Mnohdy stačí pouze říkanka či písnička, kterou učitel začne zpívat velmi potichu či šeptat. Aktivity, které jsem vyzkoušela během praxe a pozorování v různých institucích zabývajících se výukou anglického jazyka, jsem si vyzkoušela i ve své praxi. Ty, které na žáky nejvíce fungovaly, jsem vybrala do videa.

První aktivita, stopa 0:00:00, je sice velmi prostá, ale také účinná. Cílem této aktivity je získat žákovu pozornost a ztišit tak hluk ve třídě. Učitel vstoupí mezi žáky a výrazným hlasem řekne „If you hear me, clap your hands once.“ a pokud děti učitele slyší, okamžitě zareagují jedním tlesknutím. Učitel pokračuje „If you can see me, clap your hands twice.“ a žáci tlesknou dvakrát. Stačily pouze tyto dva pokyny, abych získala pozornost žáků. Tuto aktivitu jsem vyzkoušela ve videu z prostředí americké základní školy, kdy učitel vešel do třídy a výrazným hlasem pronesl stejné věty. Aktivitu jsem si s dětmi vyzkoušela a velmi se mi osvědčila.

Aktivita číslo 2, stopa 0:00:08, je vhodná, když jsou žáci nesoustředění a potřebujeme získat jejich pozornost, zároveň i ztišit. Učitel řekne žákům například „Fall asleep, if you have got a blue t-shirt.“ a ten, kdo má modré tričko, usne. Učitel střídá povely a žáci musí dávat pozor, zda mají na sobě to, co učitel říká. Pokyny se mohou týkat popisu, ale také faktických informací například „Fall asleep if you like an orange.“. Tato aktivita se dá dělat s dětmi i v lavicích, není nutné se přesouvat na koberec.

V aktivitě číslo 3, stopa 0:00:29, se naopak děti budí, pokud uslyší slovíčko z oblasti zvířata. Tato aktivita je vhodná pro procvičení slovní zásoby a pro postřeh. Učitel dá dětem instrukce „Hide your face. When you hear an animal, wake up.“ Děti si schovají obličej do dlaní a poslouchají, co říká učitel za slovíčka. Když řekne název zvířete, vzbudí se. Pro získání větší pozornosti může učitel pouze šeptat, děti se tedy musí více soustředit a být potichu.

Aktivita číslo 4, stopa 0:01:01, je krátká říkanka, která získá pozornost žáků a celkově je ztiší. Když žáci tuto říkanku slyší, postupně se přidají k učiteli a ví, že mají být potichu. Na tuto říkanku může navazovat další aktivita, pro kterou učitel potřebuje

děti zklidněné. Říkanku může začít plným hlasem, postupně učitel na hlasitosti ubírá, pokud vidí, že žáci na říkanku reagují. Text říkanky zní:

One, two, three, (Učitel počítá na prstech)

Look at me.

Four, five, six, shhhh. (Učitel dá prst na ústa, aby žáci pochopili, že mají být potichu)

9.6 Aktivizující metody

Aktivizující metody jsou pravým opakem těch zklidňujících. Mnohdy se stane, že žáci nespolupracují tak, jak by si učitel představoval. Zvláště těm mladším žákům pozornost velmi rychle upadá a je potřeba na to myslet. Pokud učitel zpozoruje, že se žáci již nesoustředí a celkově ztrácí nadšení do výuky, je vhodné využít jakoukoli aktivitu, která žáky bude motivovat do další práce.

První aktivita, stopa 0:00:00, je obdoba českého *město, jméno, zvíře, věc*. Žáci si díky této aktivitě procvičí anglickou abecedu, ale také slovní zásobu. Zároveň si uvědomí, že některá slova nějak zní, ale píšou se jinak. Učitel určí žáka, který pro sebe říká anglickou abecedu a jednoho žáka, který ho stopuje. Když žák řekne „stop“, řekne druhý žák, které písmenko abecedy si pro sebe řekl naposledy. Na toto písmenko poté žáci vymýšlí pět slov, která na něj začínají. Ve videu vyjde na žáky písmenko E a žáci vymyslí slova (*egg, eggplant, elephant, eight, eleven*).

Aktivita číslo 2, stopa 0:00:28, se zaměřuje na žákovo porozumění, postřeh, ale také slovní zásobu. Učitel žákům řekne říkanku „I spy with my little eye something BLUE“ a žáci hledají v kroužku cokoli modrého a dotknou se toho. Učitel říkanku mění tak, aby děti ukazovali různé věci ve třídě. Například „I spy with my little eye BODYPARTS“ a děti opět hledají jakoukoli část těla, které se dotknou. Tato verze je vhodná pro mladší děti, které nemají ještě rozvinutou slovní zásobu. Obměna této aktivity může být „I spy with my little eye something beginning with C“ a žáci hledají ve třídě cokoli, co začíná na písmeno C. Tato verze aktivity je vhodná spíše pro starší žáky, kteří již mají rozvinutější slovní zásobu.

Aktivita číslo 3, stopa 0:00:46, se nazývá *Fruit salad* a má za úkol zaktivizovat děti k činnosti díky výměně místa se spolužákem. U této aktivity si zároveň děti procvičí slovní zásobu. Učitel položí před žáky obrázky. Každý obrázek je mezi dětmi dvakrát. Učitel dá dětem pokyn „Switch your place, if you have got a tiger.“ Děti, které před sebou mají obrázek tygra, si spolu vymění místo. Takto se vystřídají všichni žáci. Při této aktivitě by měl učitel dbát na svižnost, jelikož právě ta žáky zaktivizuje k činnosti. Při natáčení jsme bohužel neměli ve třídě dostatek místa pro svižnou verzi této aktivity.

Aktivita číslo 4, stopa 0:01:10, je velmi známá písnička *Head and shoulders*. Tato písnička má mnoho variant. Žáci při písničce ukazují na ty části těla, které jsou v textu popsány. Text písničky zní:¹⁰

Obrázek 6- *Head and shoulders*

Obměnou této písničky je vynechání jedné nebo více částí, například *shoulders*. Žáci se musí soustředit, která část je v písničce vynechaná a nezapívat ji. Další obměnou může být zpívání písničky v co nejrychlejším tempu. Při této verzi žáci velmi často chybují v ukazování částí těla a musí se tak více soustředit.

Poslední aktivitou číslo 5, stopa 0:01:55, je říkanka *Two little birds*. Tato říkanka je vhodná do úvodní části hodiny pro rozmluvení a rozhýbání rukou. Tuto říkanku jsem děti naučila již na začátku roku a říkáme jí spolu téměř každou hodinu spolu s různými

¹⁰ Zdroj: <https://www.twinkl.md/resource/t-t-28975-head-shoulders-knees-and-toes-rhyme>

jazykolamy. Chce-li učitel tuto říkanku dětem nějak ozvláštnit, může na tabuli nakreslit zídku, vystříhnout z papíru dva ptáčky, viz příloha č. 6, a hrát s nimi při říkance divadlo. Když se děti tuto říkanku učí, snadněji pochopí její význam. Text říkanky zní:¹¹

Obrázek 7- Two little birds

¹¹ Zdroj: <https://www.pinterest.ch/pin/339107046936003855/>

Závěr

V teoretické části jsem se zabývala všemi důležitými aspekty pro řízení výuky anglického jazyka na prvním stupni základní školy. Čtenáře jsem obeznámila s pojmem mladší školní věk a zdůraznila, proč je důležité reflektovat potřeby žáků této věkové skupiny. Jak nastolit pozitivní atmosféru ve třídě, důležitost rozložení prostoru pro individuální a skupinovou práci a také jak je podstatné umět zorganizovat čas pro výuku. V textu se dále zabývám rituály v hodinách, které jsou důležité pro navození pocitu jistoty – tento fakt jsem si ověřila ve vlastní učitelské praxi.

V praktické části jsem popsala pozorování v pěti institucích zabývajících se výukou cizích jazyků a rozvedla ty nejzajímavější postřehy z nich. Pozorování v ZŠ Baara, ZŠ Waldorfská a jazykové škole Helen Doron pro mě byla velmi přínosná stejně jako seminář Inovativní, kreativní a aktivizační metody ve výuce cizích jazyků. Veškeré aktivity, náměty a metody jsem si zapisovala do pozorovacího archu, a mnoho z nich jsem již vyzkoušela ve vlastní výuce. ZŠ Volyňka nesplnila má očekávání. Od této nově vzniklé alternativní školy jsem očekávala inovativnější přístup k výuce anglického jazyka a zajímavé či něčím pro mě nové aktivity, kterých dle mého názoru nebylo mnoho.

Tvůrčí část jsem věnovala videím, která jsem natočila s žáky ze ZŠ Grünwaldova. Celkem jsem vytvořila deset videí na konkrétní témata, a to úvod hodiny, práce s obrazovými materiály, využití skutečných předmětů, závěr hodiny – pro srovnání vždy aktivity pro třetí a pátý ročník zvlášť. Dalšími videi jsou aktivizující metody a zklidňující metody, která jsou vhodná pro celý mladší školní věk.

Na videích jsou ukázky konkrétních aktivit, jak zábavnou formou procvičit slovní zásobu, rozšířit ji pomocí různých pohybových aktivit, ale také například jak využít skutečné předměty ve výuce. Všechny tyto aktivity představené ve videích jsem využila během své dosavadní učitelské praxe a ověřila si tak jejich efektivitu. Věřím, že právě tato videa budou pro začínající učitele velkou oporou v začátcích či aspoň malým odrazovým můstkem k jejich vlastním aktivitám a poslouží možná i širší veřejnosti k všeobecnému přehledu o výuce cizích jazyků na prvním stupni základní školy.

Na tvůrčí části, a pro mě i té nejzábavnější části, ve které jsem se mohla realizovat, se podílela celá řada osob. Ať už je řeč o žácích, kteří se do natáčení vrhli téměř bez studu, nebo také o rodičích, kteří téměř do jednoho podepsali souhlas s účastí jejich dětí na natáčení videí pro tuto práci (viz příloha č. 2), a bez kterých by tato videa ani nemohla vzniknout. Při natáčení videí jsem se setkala s velkým nadšením, se kterým jsem zpočátku ani nepočítala, a to i přesto, že se některá videa musela kvůli špatnému zvuku či obrazu natáčet mnohokrát. Děti byly velmi aktivní a mnoho aktivit, které jsme společně natočily, po mně vyžadují téměř každou hodinu.

Protože jsem chtěla, aby žáci věděli, na čem jsme společně pracovali, všechna videa jsem jim promítla. Reakce byly více než pozitivní. Zpětnou vazbu jsem ale nedostala jen od žáků, ale také od rodičů, kteří projevíli zájem o zhlédnutí videí a ocenili mou snahu učit děti anglický jazyk zábavnou formou.

Summary

In the theoretical part, I dealt with all the significant aspects of lesson organization of English language teaching at primary schools. I introduced the reader to the concept of younger school age and emphasized why it is important to reflect the needs of pupils in this age group. How to establish a positive atmosphere in the classroom, the importance of space planning for individual and group work, as well as the significance of lesson time management. Furthermore, I address the rituals in the classroom that are important for creating a sense of security – a fact I have verified through my personal teaching experience.

In the practical part, I described observations from five institutions that are concerned with foreign language teaching and elaborated on the most interesting findings. The observations from the primary schools ZŠ Baara and ZŠ Waldorfská, and the Helen Doron language school were very beneficial for me, as was the seminar 'Innovative, Creative and Activation Methods in Foreign Language Teaching'. I documented all of the activities, topics and methods in the observation sheet and I have tested many of them in my own lectures. The primary school ZŠ Volyňka did not fulfil my expectations. I expected a more innovative approach to English language teaching from this newly established alternative school and I also expected more interesting or unfamiliar activities – however, I found there were not many of them.

I devoted the creative part to the video recordings that I made with the pupils from the primary school ZŠ Grünwaldova. In total, I created ten videos on particular topics, namely the introduction of a lecture, working with visual materials, the use of real objects and the end of a lecture – for comparison, I always introduced activities for the third and the fifth grade separately. The other videos present activation and relaxation methods that are suitable for the whole younger school age group.

The videos provide examples of specific activities demonstrating an entertaining approach to practicing vocabulary, its expansion with the use of various physical activities and also the use of real objects in lectures. I have implemented all the activities presented in the videos in my personal teaching experience and have verified their effectiveness. I believe that these videos will be a great source of support for beginning teachers or at least a steppingstone to their own activities and might perhaps

also serve the wider public as a general overview of foreign language teaching at the primary school level.

A number of people have contributed to the creative part, which was at the same time the most interesting part for me, as I had the opportunity to realize my potential. This includes both the pupils, who confidently participated in my videos, and the parents, who, with exceptions, signed the consent form allowing their children to participate in the filming of the videos for this diploma thesis (see Appendix 2) and without whom these videos could not have been made. During the making of the videos, the children showed great enthusiasm, such I had not even expected, despite the fact that some of the videos had to be re-filmed several times due to poor sound or image. The children were very active, and they now demand to engage in many of the presented activities almost every lecture.

I showed all of the videos to the children as I wanted them to know what we worked on together. Their reactions were more than positive. I received feedback from the pupils as well as from their parents, who showed great interest in watching the videos and appreciated my effort to teach their children English in an entertaining manner.

Seznam použité literatury:

ANON, *How to Motivate Children: Science-Based Approaches for Parents, Caregivers, and Teachers* [online]. Center on The Developing Child: Harvard University [cit. 2022-05-28]. Dostupné z: <https://developingchild.harvard.edu/resources/how-to-motivate-children-science-based-approaches-for-parents-caregivers-and-teachers/>

ANON, *Time-on-Task*. (2010). Retrieved April 20, 2013. [cit. 6.12.2021]. Dostupné z: <http://feaweb.org/time-on-task-a-teaching-strategy-that-accelerates-learning>

BREWSTER, J. a kol. (2002) *The Primary English Teacher's Guide*. New Edition. Essex: Pearson Education Limited. ISBN 0-582-44776-3.

CARRENO, M. *To use or not to use coursebooks? – English Language Learning Studio*. [online]. [cit. 2022-04-30]. Dostupné z: <https://englishlanguagelearningstudio.wordpress.com/2018/02/19/to-use-or-not-to-use-coursebooks/>

COOK, V. (2001). Using the first language in the classroom. *The Canadian Modern Language Review*, 57, 402-423.

DEWEY, John. (1964). *Dewey on education*. 4.print. New York: Bureau of Publication, Classics in Education.

DVOŘÁKOVÁ, K. *Informační technologie ve výuce matematiky – digitální učební materiály*. [online]. [cit. 2015-04-06] Dostupné z: https://is.muni.cz/th/upnvg/DISERTACNI_PRACE_-_DVORAKOVA.pdf

FRAUS, *Role učebnic* [online]. [cit. 12.12.2021]. Dostupné z: https://www.fraus.cz/file/edee/dokumenty-ke-stazeni/pref/role_ucebnic_2020.pdf

HALL, G. & COOK, G. (2012). *Own-language use in language teaching and learning*. Cambridge University Press.

HARMER, J. (2007). *The Practice of English Language Teaching (4th ed.)*. Harlow: Longman.

HOLOUŠOVÁ, D. (1995), a kol. *Základy pedagogiky I.* Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-706-7575-6.

HUGHES, G. a kol. (2007), *Practical classroom English* [online]. Oxford: Oxford University Press, [cit. 2020-11-22]. ISBN 9780194422796.

KRASHEN, S. (2003). *Explorations in Language Acquisition and Use: The Taipei Lectures.* Portsmouth: Heinemann.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. (2006). *Vývojová psychologie.* Praha: Grada. ISBN 8024712849

LEMLECH, J. K. (1999). *Classroom Management: Methods and techniques for elementary and secondary teachers (3rd ed.).* Prospect Heights, IL: Waveland Press

LINDSTROMBERG, S. (1990). *The recipe book: practical ideas for the language classroom.* Harlow: Longman. ISBN 0582037646.

LINDSTROMBERG, Seth. (1990). *The recipe book: practical ideas for the language classroom.* Harlow: Longman. ISBN 0582037646.

MAŇÁK, J., KLAPKO, D. (2006). *Učebnice pod lupou.* Brno: Paido. ISBN 80-7315-124-3.

MAREŠ, J. (1998). *Sociální klima školní třídy (přehledová studie).* Asociace školní psychologie ČR a SR, Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR. ISBN 80-86856-27-5.

MIKK, J. (2000). *Textbook: Research and Writing.* Frankfurt am Main: Peter Lang Verlag. ISBN 978-3-631-36335-5.

MONTGOMERY, D., RAWLINGS, A. (1986). *Classroom Management (Bright Ideas).* USA: Scholastic. ISBN 13: 9780590706025.

MOON, J. (2005). *Children learning English: a guidebook for English language teachers.* Macmillan Education. ISBN 978-1-40508002-6.

Motivating Learning in Young Children. (2007). Retrieved April 20, 2013. [cit. 14.1.2022]. Dostupné z:

http://www.nasponline.org/resources/home_school/earlychildmotiv_ho.aspx

NIKOLOV, M. a kol. (2007), *Teaching modern languages to young learners: teachers, curricula and materials*. 2007. Austria: Council of Europe. ISBN 9789287162977.

O'SHEA, BRENDAN. *ESL Classroom Management & Routines for Young Learners* [online]. MAY 28, 2019 [cit. 2022-05-29]. Dostupné z: <https://bridge.edu/tefl/blog/esl-classroom-management-routines-for-young-learners/>

PEKAŘOVÁ, R. *Metodický portál RVP* [online]. 2.11.2010 [cit. 2022-05-29]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/6051/KLIMA-VE-TRIDE.html>

PHILLIPS, S. (1993), *Young learners*. Walton Street, Oxford: Oxford University Press. ISBN 0-19-437195-6.

PRŮCHA, J. (1998), *Učebnice: Teorie a analýzy edukačního média*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-49-4.

PRŮCHA, J. (2002), *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 488 s. ISBN 80-7178-631-4.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. (1995). *Pedagogický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál.

REILLY, V. a WARD, S. M. (2012), *Very young learners*. Oxford: Oxford University Press, Resource books for teachers. ISBN 019437209X.

RICHARDS, J. (1994). *Reflective Teaching in Second Language Classrooms*. 2010. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 9780511667169.

SAVILLE-TROIKE, M. (2006). *Introducing Second Language Acquisition*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 978-1-107-64823-4.

SCOTT, W. A. a YTREBERG, L. H. (1991) *Teaching English to children*. Harlow: Longman. Longman keys to language teaching. ISBN 058274606x.

SCRIVENER, J. (2012). *Classroom Management Techniques*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 978-0-521-74185-9.

SLATTERY, M. a WILLIS, J. R. (2003) *English for primary teachers: a handbook of activities and classroom language*. 5th impression. Oxford: Oxford University Press. Oxford English. ISBN 0194375633.

THORNBURY, S. (2010). *T is for Time*. In *An A-Z of ELT*. Retrieved April 20, 2013. [cit. 12.12.2021]. Dostupné z: <http://scottthornbury.wordpress.com/>

UNDERWOOD, M. (1991) *Effective class management: a practical approach*. London: Longman. Longman keys to language teaching. ISBN 0582746221.

UR, P. (1996). *A course in language teaching: practice and theory*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 0521449944.

VÁGNEROVÁ, M. (2005) *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0956-8

VALE, D. a FEUNTEUN, A. (1995). *Teaching children English: a training course for teachers of English to children*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 0521422353.

WEINSTEIN, C., S., SCHAFER, N. Classroom Management – Education – Oxford Bibliographies. [online]. [cit. 12.12.2021]. Dostupné z: <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199756810/obo-9780199756810-0155.xml>

WIENSTEIN, C. S. a ROMANO, M. (1993) *Elementary Classroom Management: Lessons from Research and Practice*. 7. vydání. New York, USA: McGraw Hill Education. ISBN 9781259913761.

ZACHAROVÁ, E. *Základy vývojové psychologie* [online]. 2012 [cit. 2022-05-29]. Dostupné z: <https://projekty.osu.cz/svp/opory/lf-zacharova-zaklady-vyvojove-psychologie.pdf>

ZORMANOVÁ, L. Metodický portál / Odborné články [online]. [cit. 16.12.2021]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/19691/VYUKA-CIZIHO-JAZYKA-U-DETI-MLADSIHO-SKOLNIHO-VEKU.html>

Přílohy

Příloha č. 1 - Pozorovací arch, strana 1

POZOROVACÍ ARCH

Škola/ název instituce:

Třída a počet žáků ve skupině:

Vyučující:

Délka hodiny:

Datum a čas:

Atmosféra třídy	
Rozvržení třídy pro aktivity	
Formy práce	
Organizace času	

Příloha č. 1 - Pozorovací arch, strana 2

Rituály ve výuce	
Úvod hodiny/ závěr hodiny	
Pomůcky ve výuce a míra jejich zastoupení	
Míra užití anglického jazyka v hodině	

Příloha č. 2 - Souhlas zákonného zástupce s účastí žáka na videích

Vážení rodiče,

tématem mé diplomové práce jsou Videá pro podporu budoucích učitelů anglického jazyka na 1. stupni ZŠ.

Protože se jedná o videa, která mají ukázat studentům učitelství, jak vést hodinu anglického jazyka, potřebuji k jejich natočení skupinu studentů, kteří by byli ochotni se na videích podílet.

Videa by byla pouze pro účely na akademické půdě (tzn. ukázka studentům učitelství+ příloha diplomové práce), nebyla by tedy nikde mimo akademickou půdu veřejně přístupná.

Natáčení videí by se konalo zřejmě po skončení výuky (případně dle domluvy s vyučujícími i během hodiny angličtiny) a trvalo by cca 1-2 hodiny ve dvou dnech (například v pondělí 1-2 hodiny, v úterý 1-2 hodiny). Datum upřesním, výhledově by se natáčelo koncem května.

Zakroužkujte, prosím, zda souhlasíte, aby se Vaše dítě podílelo na natáčení videí pro mou diplomovou práci.

Děkuji.

Vaňková

☒ SOUHLASÍM

—

☐ NESOUHLASÍM

Datum:

10.5.2022

Podpis:

MONTHS 1

1. Write the names of the months.

___ N ___ R ___ ___ C ___ B ___ O ___ R
 ___ N ___ ___ T ___ P ___
 ___ Y ___ A ___ C ___ ___ O ___ B ___

2. Cut out the cards and match them with the appropriate picture.

 We are looking forward to Christmas.	We will wear a coat.	The summer is here and we are always fine!
The spring is here!	September, October, November.	The last day is New Year's Eve.

Activity Sheet 1

Clothing

Match the pictures to the words.

shirt

skirt

jumper

coat

shoes

Draw a shirt in the box.

Draw a pair of shoes in the box.

Příloha č. 5 - Ukázka stránek supersimple.com

A Place To Learn & Play

SONGS SHOWS THEMES APP SHOP

FREE PRINTABLES TEACHING PARENTING CRAFTS ACTIVITIES RECIPES STEM

Super Simple Songs

I SEE SOMETHING BLUE (FINNY THE SHARK)

Finny goes to the art museum with family and friends and sees all kinds of different colors in the artwork.

SONG LYRICS

Blue!
I see something blue.
Blue!
I see something blue.
Blue, blue, blue, blue...
I see something blue.
Find something blue!

Yellow!
I see something yellow.
Yellow!
I see something yellow.
Yellow, yellow...
I see something yellow.
Find something yellow!

Red!
I see something red.

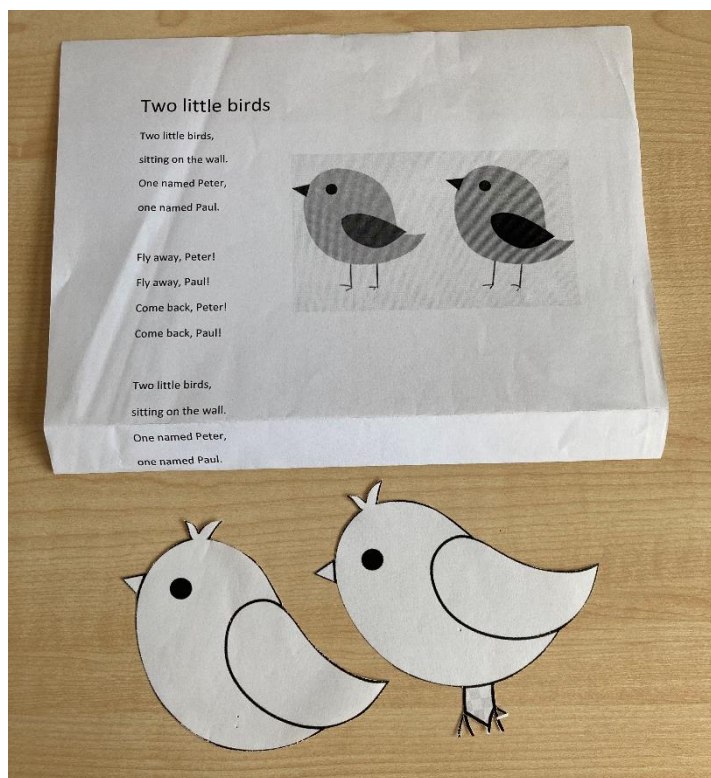
[SHOW MORE ↓](#)

RELATED SONGS (COLORS)

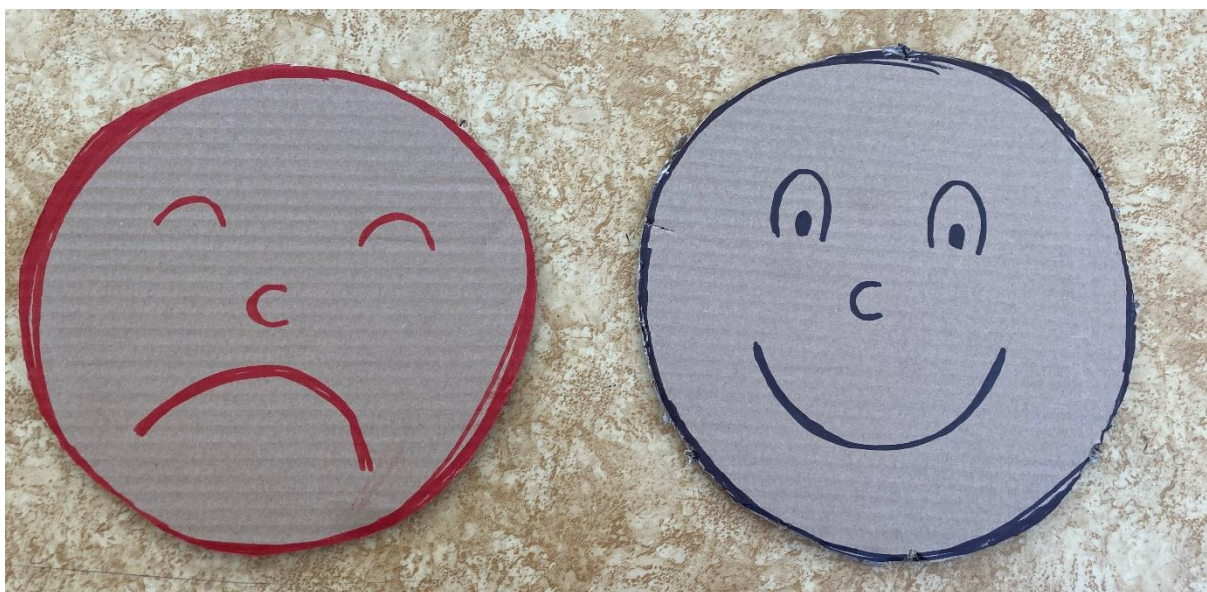

What's Your Favorite Color?

Příloha č. 6 – říkanka *Two little birds*

Příloha č. 7 - Smajlíci pro aktivitu *How are you feeling today?*

Příloha č. 8 – Ukázka obrazových karet jako příloha k učebnici Happy Street a Happy House

